

Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження (проект ЗВ). План залучення зацікавлених сторін

УРЯД УКРАЇНИ

ПЛАН ЗАЛУЧЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН

**Східна Україна: возз'єднання, відновлення, відродження
(проект ЗВ)**

**Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій
України**

Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор)

травень 2020 року

ЗМІСТ

АБРЕВІАТУРИ	4
КОРОТКИЙ ОГЛЯД.....	5
1. ВСТУП.....	7
1.1. Опис Проекту	7
Ланцюжок результатів за Проектом ЗВ.....	9
1.2. Предмет та завдання Плану залучення зацікавлених сторін.....	10
2. НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ	11
2.1. Національне законодавство та підзаконні нормативно-правові акти про охорону навколишнього середовища та соціальний захист	11
2.2. Екологічні та соціальні стандарти Світового банку щодо залучення зацікавлених сторін.....	12
3. ПЛАН ЗАЛУЧЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН.....	15
3.1 Предмет та підхід.....	15
3.2 Відбір груп зацікавлених сторін.....	15
3.3 Діалог з зацікавленими сторонами та його результати під час підготовки Проекту	17
3.4.1 Діалог зацікавлених сторін із партнерськими загальнодержавними та місцевими органами влади.....	19
3.4.2 Дискусії у фокус-групах з представниками приватного сектору, громадських організацій та громад.....	25
3.5 Залучення зацікавлених сторін під час впровадження Проекту	30
3.7 Комунікація з бенефіціарами.....	31
3.8 Публічне розголошення Плану залучення зацікавлених сторін	32
4. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА	33
4.1 Функціональні ролі та обов'язки.....	33
4.2 Орієнтовний бюджет для реалізації Плану залучення зацікавлених сторін.....	35
5. МЕХАНІЗМ РОЗГЛЯДУ СКАРГ	36
5.1 Визначення механізму розгляду скарг.....	36
5.2 Сфера дії та застосування механізму розгляду скарг.....	36
5.3 Процедури та канали для подання скарг	37
5.3.1 Конфіденційність та конфлікт інтересів.....	37
5.3.2 Отримання та реєстрації скарг	37
5.3.3 Розслідування	38
5.3.4 Відповідь скажнику	38
5.4 Підвищення рівня обізнаності	39

5.5 Кадрове забезпечення та розбудова спроможності	39
5.6 Прозорість, моніторинг та звітність.....	39
5.6.1 Прозорість.....	39
5.6.2 Регулярний внутрішній моніторинг та звітність	39
5.6.3 Звітність на піврічній основі та річні звіти про хід виконання Проекту, що подаватимуться до Світового банку	40
ДОДАТОК А – РЕЄСТРАЦІЯ СКАРГИ/ ЗАПИТУ	41
ДОДАТОК В - ЖУРНАЛИ РЕЄСТРАЦІЇ УЧАСНИКІВ ТА ФОТОГРАФІЇ.....	42
ФОТОДОКУМЕНТАЦІЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ ІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ СТОРОНАМИ – ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ	44
ДОДАТОК С.....	47
Інструкція з проведення обговорення із зацікавленими сторонами	47

АБРЕВІАТУРИ

МКЗБ	Механізм отримання коментарів та зауважень від бенефіціарів
ОГС	Організації громадянського суспільства
ЕСЗЗ	Екологічні та соціальні запобіжні заходи
МЕСУ	Механізм екологічного та соціального управління
ККХ	Крихкість, конфлікт та насильство
ОФГ	Обговорення у фокус-групах
ПУТ	Підконтрольні уряду території
УУ	Уряд України
МРС	Механізм розгляду скарг
УУП	Установа-учасник проекту
ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ПУТС	Процедура управління трудовими ресурсами
МЕР	Місцевий економічний розвиток
ЛОДА	Луганська обласна державна адміністрація – обласна військово-цивільна адміністрація
Мінекономрозвитку	Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
Мінреінтеграції	Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України
НУТ	Непідконтрольні уряду території
ГО	Громадська організація
ІЗС	Інші зацікавлені сторони
СВП	Сторони, на яких впливає проект
ПВП	Підрозділ із впровадження проекту
ПЗЗС	План залучення зацікавлених сторін
МСП	Малі та середні підприємства
СПФВ	Сукупна продуктивність факторів виробництва
Укравтодор	Державне агентство автомобільних доріг України
ВРВ	Вибухонебезпечні рештки війни
Група СБ	Група Світового банку
МЗВ	Молодіжний зв'язок та взаємодія

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

Конфлікт майже шестирічної давності на сході України спричинив негативний вплив на місцеве населення, включаючи негативні наслідки для місцевого економічного розвитку, засоби до існування людей, психічне здоров'я та загальну соціальну згуртованість. У період з 2013 по 2018 рік безробіття зросло вдвічі на підконтрольних уряду територіях Донецької області та втричі – Луганської області¹. Звуження доступу до прибуткових ринків у міських центрах Луганської та Донецької області, які нині відносяться до непідконтрольних уряду територій, та залежність від сезонного виробництва спричиняють тиск на місцеву сільськогосподарську галузь та дрібних фермерів, засоби до існування яких залежать від додаткового доходу, який вони можуть отримати від продажу продукції. Низький потенціал для залучення зовнішніх інвестицій додатково ставить під загрозу існуючу сільськогосподарську інфраструктуру, – і в деяких випадках з незворотними втратами. Доступ до сільськогосподарських угідь, який був і продовжує залишатися важливим джерелом доходу для багатьох сімей, які проживають поблизу лінії зіткнення, вкрай звузився через міни. Поганий стан доріг, пошкоджених внаслідок руху транспорту, що брав участь у конфлікті, створює несприятливі транспортні умови для всіх, особливо для місцевих виробників, сільських домогосподарств, жінок та осіб похилого віку, коли мова йде про їхній доступ до системи охорони здоров'я, догляду за дітьми та інших послуг суспільного характеру.

У цьому документі представлений План залучення зацікавлених сторін для східної України: «Воз'єднання, Відновлення, Відродження (проект 3В)». Проект 3В сприятиме досягненню урядом України загальної політичної цілі щодо загальнодержавної програми допомоги та надання підтримки з питань розвитку для східної України з метою сприяння відновленню, взаємозв'язку та зростання регіонів, що постраждали від конфлікту. Мета інвестиції – отримати «демонстраційний ефект», щоб підкреслити загальнодержавну орієнтованість на розвиток територій, підконтрольних уряду, та висвітлити переваги соціально-економічного взаємозв'язку з непідконтрольними уряду територіями у разі реалізації у майбутньому інтеграційного сценарію. За промислових втрат внаслідок конфлікту, багатогалузеві інвестиції в рамках Проекту 3В сприятимуть відбудові та розвитку сільського господарства та ремонту доріг як майбутнього двигуна зростання та соціально-економічних можливостей в регіональній економіці Луганської області. Заходи Проекту також узгоджується з ключовими аспектами загальнодержавної програми реформ в Україні, включаючи децентралізацію та земельну реформу.

Відомо, що підходи щодо залучення зацікавлених сторін та широкої громадськості до впровадження проектів сприяють більш ефективному та дієвому досягненню результатів проектів. У цьому Плані залучення зацікавлених сторін викладено заплановані заходи щодо залучення широкої громадськості з метою забезпечення того, щоб національні та місцеві партнери проекту, постраждалі громади та вразливі групи взяли належну участь у всіх етапах Проекту 3В. Проактивне залучення та участь зацікавлених сторін допоможе в управлінні ризиками, а також у своєчасному розкритті відповідної інформації та стимулюванні зацікавлених сторін до співпраці і наданні підтримки Проекту. Надання можливості людям та громадам висловлювати свої ідеї та занепокоєння в подальшому збереже їхню гідність, права та загальну соціальну згуртованість у регіоні. План залучення зацікавлених сторін також забезпечує широке залучення вразливих груп населення та належну інтеграцію до запропонованих заходів уважного ставлення до ситуацій, що можуть спричинити крихкість, конфлікт та насильство. Діяльність з інформаційно-просвітницької роботи серед громад, зазначена в цьому Плані залучення зацікавлених сторін, також включатиме ефективне

¹ У 2018 році рівень безробіття в Луганській області сягнув 16% — найвищого показника в Україні. *Управління ООН з координації гуманітарних питань в Україні: оперативний звіт від 4 лютого 2020 року.* <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine>.

інформування у всьому регіоні про фінансовий внесок уряду в підтримку економічного оздоровлення на сході України для сприяння більш широким завданням Проекту 3В щодо інформаційно-просвітницької роботи в загальнодержавному масштабі, зміцненню довіри та підтримці постраждалих від конфлікту груп населення.

План залучення зацікавлених сторін був підготовлений та впроваджуватиметься Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (Мінреінтеграції) та Державним агентством автомобільних доріг України (Укравтодор). Луганська обласна державна адміністрація та органи місцевого самоврядування на територіях, на які впливатиме проект (включаючи місто Сєверодонецьк, Старобільський район, Сватівський район, Троїцький район та Білокуракинський район), взяли активну участь у підготовці ПЗЗС.

За своєю структурою ПЗЗС окреслить: (i) мапу та аналіз зацікавлених сторін; (ii) інструменти участі широкої громадськості з метою залучення до діяльності; (iii) питання, порушені під час консультацій із зацікавленими сторонами на підготовчому етапі проекту; (iv) процеси моніторингу, звітування та оприлюднення інформації, а також функціональні ролі та обов'язки щодо того, як вищезазначене буде впроваджуватися; і, нарешті, (v) засоби в рамках механізму розгляду скарг та відшкодування збитків, які дозволять громадянам повідомляти про свої проблеми та негайно їх вирішувати впродовж впровадження Проекту. Цей ПЗЗС – динамічний документ, що передбачає можливість внесення змін у разі потреби. Він буде оприлюднений до схвалення Проекту. Він буде періодично оновлюватися, хід його виконання підлягатиме моніторингу, а зміни будуть перевірятися впродовж впровадження Проекту. Після завершення Проекту буде дана оцінка результатам та ефективності ПЗЗС.

1. ВСТУП

1.1. Опис Проекту

Мета, що стосується розвитку, проекту «Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження» (проект 3В) полягає у посиленні транспортного сполучення, наданні підтримки у питанні відновлення аграрної галузі та сприянні залученню у соціально-економічне життя країни громад на східноукраїнських територіях, на яких впроваджуватиметься проект.

Проект відновлення посилює загальнодержавну орієнтованість на відновлення та розвиток східної України та підкреслює переваги соціально-економічного взаємозв'язку у світлі майбутнього врегулювання. За промислових втрат на Донбасі, багатогалузеві інвестиції в рамках Проекту 3В мають на меті посприяти розвитку аграрної галузі в сільській місцевості на підконтрольних уряду територіях Луганської області, що може допомогти простимулювати майбутнє зростання та можливості в регіоні. Пріоритезація інвестицій також відображає інтенсивний діалог із зацікавленими сторонами, проведений під час підготовки Проекту 3В з посадовими особами загальнодержавного, обласного та місцевого рівнів, представниками агропромислового сектору, різноманітними сільськогосподарськими виробниками, аграрними громадами, жінками, ВПО, ветеранами та молоддю на територіях реалізації проекту. Визнаючи соціально-економічні та адміністративні характеристики підконтрольних уряду територій Луганської області, Проект включатиме такі компоненти:

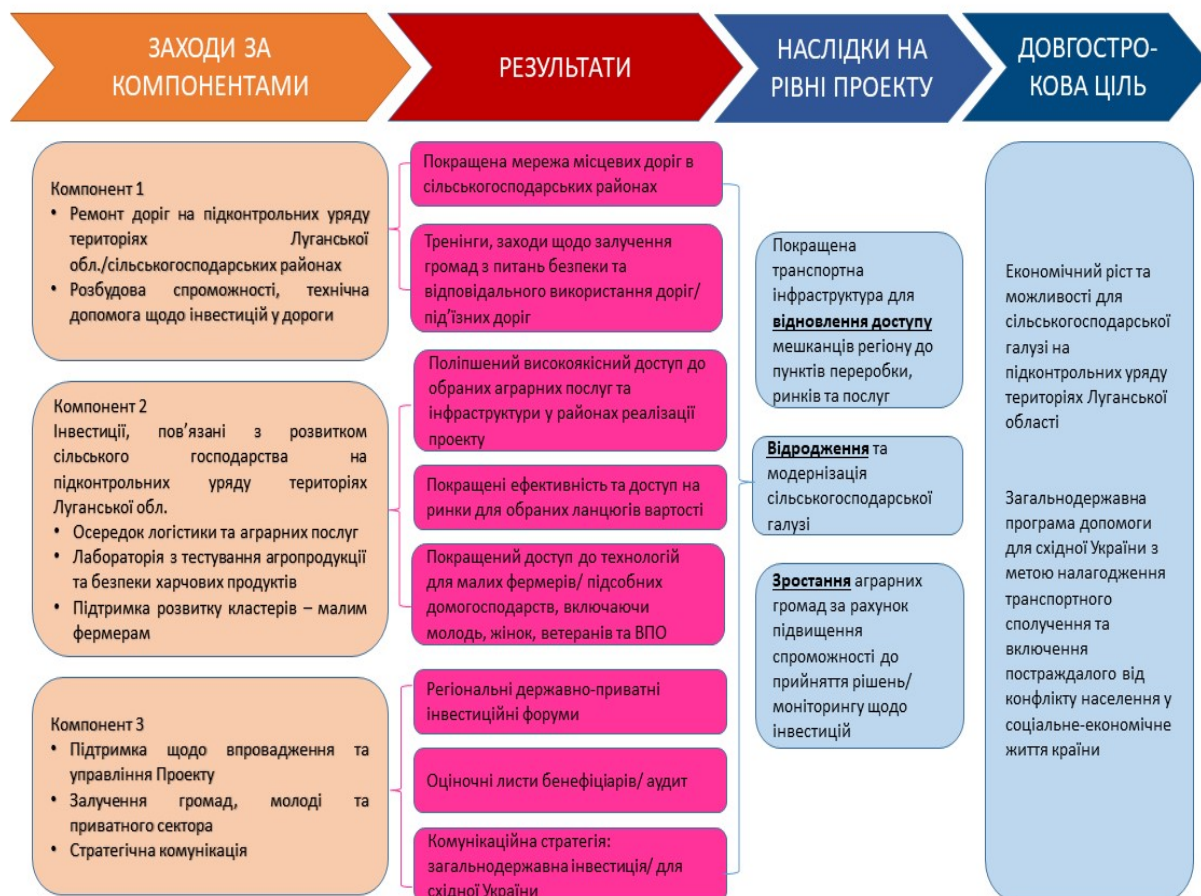
Компонент 1: ВОЗЗ'ЄДНАННЯ – інвестиції в дороги, щоб надати доступ сільським громадам до пунктів обробки, до ринків та послуг. Компонент 1 підтримає відновлення доріг у Луганській області для підтримки аграрної галузі, а також для забезпечення доступу для сільських громад до міських центрів надання послуг на територіях Луганської області, підконтрольних уряду України. Поганий стан місцевих доріг, що дедалі погіршуються, перетворився на ключову перепону для аграрної логістики та ланцюгів поставок та розвитку регіону у ширшому контексті. Компонент 1 визначає пріоритетність інвестицій у дороги, які забезпечують доступ фермерів до переробних підприємств, ринків та центрів обслуговування на територіях Луганської області, підконтрольних уряду. Цільова дорожня мережа буде відновлена до стандарту 2-3, що являє собою двосмугову дорогу з технічними умовами для забезпечення безпеки, включаючи бар'єри від бічного зіткнення в тих місцях, де вони необхідні. За Проектом буде профінансовано всю необхідну дорожню інфраструктуру, таку як мости, розв'язки та залізничні переїзди, заходи безпеки, заходи контролю за виконанням будівельних робіт та обладнання. Крім того, для захисту інвестицій Проект передбачає встановлення станцій для вимірювання ваги транспортного засобу під час руху і камер автоматичної фіксації порушень швидкісного режиму. Компонент також буде включати заходи щодо залучення місцевої адміністрації та громад на територіях реалізації проекту стосовно питань використання доріг, заходів безпеки дорожнього руху, а також надаватиме технічну допомогу для підтримки розвитку «під'їзних доріг» до мережі. Це плекатиме відчуття відповідальності за інвестиції у транспортну інфраструктуру на місцевому рівні та сприятиме їхній стійкості.

Компонент 2: ВІДНОВЛЕННЯ – Інвестиції в сільське господарство для підтримки відновлення та модернізації галузі. Компонент 2 доповнюватиме інвестиції у транспортне сполучення за Компонентом 1 через реалізацію окремих сільськогосподарських суб-проектів, які спрямовані на вирішення певних наслідків конфлікту для сільськогосподарської галузі на територіях Луганської області, підконтрольних уряду, включаючи втрату доступу до сільськогосподарських послуг, пунктів переробки, тестування продукції та місцевих міських ринків, а також обмежені технологія та ланцюг вартості для підтримки з просування продукції на ринку для багатьох малих виробників області. Сільськогосподарські інвестиції включатимуть: (а) *осередок сільськогосподарської логістики та послуг у м. Старобільську в якості*

сільськогосподарського центру регіону, який включатиме елеватор зернових/ олійних культур; невеликий центр для перевірки якості зерна/ олійного насіння; офісну будівлю для адміністрації та надання підтримки розвитку бізнесу; інноваційну платформу онлайн-торгівлі для налагодження взаємодії між виробниками і торговцями; та допоміжну зону для надання сільськогосподарських послуг; (б) *обласну лабораторію тестування сільськогосподарської продукції та безпеки харчових продуктів* для усунення критичної прогалини після втрати доступу до тестування сільськогосподарської продукції та послуг з управління безпекою харчових продуктів внаслідок конфлікту; та (в) *розвиток сільськогосподарських кластерів* для дрібних виробників на рівні домогосподарств. Підтримка кластерів на рівні громад сприятиме переходу від поточного натурального господарства до більш організованих та орієнтованих на ринок виробничих практик, включаючи ланцюжок створення вартості для підтримки просування продукції на ринку для орієнтовно 5-10 кластерів, що складатимуться від 100 до 150 дрібних виробників на рівні домогосподарств.

Компонент 3 – ВІДРОДЖЕННЯ: Платформа з організаційного забезпечення проекту. Для підтримки впровадження інвестицій за проектом Компонент 3 надаватиме допомогу розвитку платформи з організаційного забезпечення, що визнає обмеження спроможності, брак діалогу між громадянами та державою та вимоги до національно-регіонально-місцевого співробітництва для ефективної реалізації заходів за Проектом 3В. Компонент 3 фінансуватиме заходи з управління проектом, що виконуватимуться Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій. Компонент 3 також охоплюватиме: *Луганські регіональні державно-приватні інвестиційні форуми* для зібрання разом бенефіціарів проектів, представників міжнародного та українського приватного сектору, міжнародних та вітчизняних фінансових установ, представників уряду України та партнерів з розвитку для підвищення обізнаності та сприяння інвестиційним можливостям у регіоні; опитування користувачів/ бенефіціарів та соціальний аудит для забезпечення регулярного надання відгуків та зауважень щодо розробки та впровадження проектів (проектних процесів, бюджетів та результатів) щодо інвестицій в інфраструктуру за Компонентами 1 та 2; та підтримка створення *механізму отримання коментарів та зауважень від бенефіціарів Проекту 3В*, включаючи *механізм розгляду скарг*. З метою інформування громад та зацікавлених сторін на територіях реалізації Проекту 3В щодо завдань, процедур, мети та можливостей, пов'язаних із Проектом, та наголошенні на Проекті 3В як загальнодержавні інвестиції для підтримки економічного відновлення на сході України, Компонент 3 також фінансуватиме заходи зі стратегічної комунікації. Платформа із організаційного забезпечення Проекту, що підтримуватиметься за Компонентом 3, сприятиме сталому розвитку та можливому подальшому масштабуванню і розширенню інвестицій за Проектом на додаткові галузі та географічні райони на сході України.

Ланцюжок результатів за Проектом 3В

На загальнодержавному рівні Мінреінтеграції та Укравтодор є провідними установами-партнерами проекту, тоді як Луганська обласна державна адміністрація – обласна військово-цивільна адміністрація (ЛОДА) та відповідні органи місцевого самоврядування у п'яти населених пунктах, у яких реалізовуватиметься проект, будуть виступати допоміжними партнерами на місцевому рівні та рівні громад. Інші державні партнерами, що підтримуватимуть проект, включатимуть Міністерство фінансів та Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономрозвитку).

Основні характеристики громад, на яких впливатиме Проект

Пункт Проекту	Населення	Основна діяльність за проектом (визначено попередньо, підтверджено під час впровадження)	Ключові групи зацікавлених сторін
Місто Северодонецьк та навколишні	113,616 (станом на	<ul style="list-style-type: none"> Обласна лабораторія тестування 	<ul style="list-style-type: none"> Обласна адміністрація

населені пункти	2018 рік)	сільськогосподарської продукції та безпеки харчових продуктів (місце розташування буде підтверджено на підставі техніко-економічного обґрунтування та проектних розрахунків) <ul style="list-style-type: none"> • Дороги • Підтримка сільськогосподарських кластерів (остаточні місцезнаходження кластерів підлягають підтвердженню) .	<ul style="list-style-type: none"> • Районні адміністрації • Об'єднані громади • МСП у галузі сільського господарства та харчової промисловості • Дрібні фермери • Продавці на ринках • Організації виробників • Уразливі групи (ВПО, жінки, ветерани) • Громадяни, які проживають в районах реалізації проекту, та поблизу них
Старобільський район	43,122 (за даними 2018 року)	<ul style="list-style-type: none"> • Осередок сільськогосподарської логістики та послуг • Дороги • Підтримка сільськогосподарських кластерів (остаточні місцезнаходження кластерів підлягають підтвердженню) 	
Сільськогосподарські території Сватівського, Троїцького та інших районів / території Луганської області, підконтрольні уряду України	33,850 (за даними 2018 року) 19,286 (за даними 2018 року)	<ul style="list-style-type: none"> • Дороги, включаючи технічну допомогу стосовно під'їзних доріг • Підтримка сільськогосподарських кластерів (остаточні місцезнаходження кластерів підлягають підтвердженню) 	

1.2. Предмет та завдання Плану залучення зацікавлених сторін

Процес залучення зацікавлених сторін стосується цілеспрямованого залучення та комунікацію з партнерами проекту, населенням, на яке впливатиме Проект, включаючи виявлені вразливі та знедолені групи населення та інші зацікавлені сторони протягом життєвого циклу проекту. Використовуючи низку інструментів залучення, ПЗЗС дає змогу: i) обмінюватися інформацією та встановлювати взаємозв'язок з партнерами проекту та місцевим населенням, на яке впливатимуть заходи Проекту; ii) виявляти їхні потреби та інтереси; iii) виявляти будь-які екологічні та соціальні ризики, пов'язані з Проектом, а також iv) окреслити поточні заходи, які спрямовані на систематичне зменшення виявлених ризиків.

Активне залучення зацікавлених сторін підтримує розвиток міцних, конструктивних та ефективних відносин, важливих для успішного управління екологічними та соціальними ризиками, з'ясованими в рамках проекту. Своєчасна, часта та чітка комунікація із зацікавленими

сторонами допомагає керувати взаємними очікуваннями та уникати потенційних конфліктів та затримок у реалізації проекту.

Представлений ПЗЗС окреслює процес залучення зацікавлених сторін, який був розпочатий в рамках Проекту 3В. Його структура складається з п'яти частин: (i) виявлення та аналіз зацікавлених сторін; (ii) планування щодо способів залучення; (iii) консультації із зацікавленими сторонами; (iv) моніторинг, звітність та оприлюднення інформації; (v) способи подання скарг в рамках механізму розгляду скарг та відшкодування збитків.

ПЗЗС був підготовлений та буде реалізовуватися Мінреінтеграції та Укравтодор. ЛОДА та відповідні органи місцевого самоврядування на територіях реалізації проекту взяли активну участь у його розробці і, очікується, що вони будуть подібним же чином задіяні у реалізації Плану залучення зацікавлених сторін.

Мінреінтеграції та Укравтодор належним чином розповсюдять ПЗЗС серед усіх відповідних партнерів проекту та зацікавлених сторін на загальнодержавному та місцевому рівнях. Завдяки динамічному контексту ПЗЗС розроблений у спосіб, що передбачає можливість внесення змін у разі обґрунтованої необхідності.

2. НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

2.1. Національне законодавство та підзаконні нормативно-правові акти про охорону навколишнього середовища та соціальний захист

Право громадян України брати участь в управлінні державними справами та в усіх місцевих референдумах гарантується статтею 38 Конституції України. Стаття 40 Конституції також дозволяє всім громадянам подавати індивідуальні чи колективні клопотання або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб та посадових осіб цих органів. Права людей, які стосуються доступу до інформації, отримання консультацій та участі у державних справах надалі визнаються у трьох нормативно-правових та регуляторних актах України².

Перший – це Закон України «Про доступ до публічної інформації» (від 2011 р.), другий – це Закон України «Про звернення громадян», № 47 (від 1996 р.), третій – це Постанова Кабінету Міністрів України (від 3 листопада 2010 р.) № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»³. Закон «Про доступ до публічної інформації» (від 2011 р.) визначає порядок здійснення та забезпечення права кожної особи на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень та інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом. У статті 3 Закон також визначає гарантії забезпечення цього права. Згідно з цією статтею розпорядники публічної інформації зобов'язані:

- 1) надавати та оприлюднювати інформацію;
- 2) в рамках розпорядників інформації визначати спеціальні інформаційні служби та/або системи, що забезпечують у встановленому порядку доступ до публічної інформації;
- 3) спрощувати процедури подання запитів та отримання інформації;
- 4) забезпечувати безоплатний доступ до відкритих засідань суб'єктів владних повноважень;

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

³ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF/print1390316109400037>.

- 5) здійснювати парламентський, громадський та державний контроль за дотриманням права на доступ до публічної інформації та реалізацією механізмів доступу до інформації;
- 6) нести юридичну відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.

Закон України «Про звернення громадян», № 47 (від 1996 р.) надає громадянам України право «звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення». У 2015 році Закон України «Про звернення громадян» був посилений правом громадян подавати електронні петиції на відповідних порталах, створених з цією метою Адміністрацією Президента, Верховною Радою, Кабінетом Міністрів («центральними органами виконавчої влади») та сотнями органів місцевого самоврядування («місцевою владою»). І останній третій акт – *постанова Кабінету Міністрів України* – забезпечує консультації з громадськістю з питань розробки та реалізації державної політики.

Усі три нормативно-правові акти та Конституція України слугуватимуть базовими відправними точками для інформування про План залучення зацікавлених сторін та його заходи впровадження проекту.

2.2. Екологічні та соціальні стандарти Світового банку щодо залучення зацікавлених сторін

Проект 3В фінансується за рахунок коштів Світового банку – і у зв'язку з цим у ньому застосовуватимуться екологічні та соціальні засади Світового банку (документ «Екологічні та соціальні засади» від 2018 року) та його 10 екологічних та соціальних стандартів для забезпечення проведення належної перевірки щодо застосування запобіжних заходів у межах проекту. Зокрема, цей ПЗЗС підготовлений відповідно до екологічного та соціального стандарту 10 щодо залучення зацікавлених сторін та розкриття інформації, згідно з яким визнається «важливість відкритої та прозорої взаємодії між Позичальником та зацікавленими сторонами проекту як невід'ємний елемент належної міжнародної практики». Екологічний та соціальний стандарт 10 наголошує на тому, що ефективно залучення зацікавлених сторін може значно покращити екологічну та соціальну стійкість проектів, підвищити прийняття проектів та внести вагомий внесок в успішну розробку та реалізацію проектів.

Як визначено в документі «Екологічні та соціальні засади» від 2018 року та екологічному та соціальному стандарті 10, залучення зацікавлених сторін – це всеохоплюючий процес, що реалізується протягом життєвого циклу проекту. У разі правильної розробки та впровадження, він підтримує розвиток міцних, конструктивних та ефективних відносин, які важливі для успішного управління екологічними та соціальними ризиками проекту. Основні елементи екологічного та соціального стандарту 10 включають таке:

- «Залучення зацікавлених сторін найбільш ефективно тоді, коли розпочинається на початковому етапі процесу розробки проекту, і є невід'ємною частиною завчасних проектних рішень та оцінки, управління та моніторингу проекту».
- «Позичальники будуть співпрацювати із зацікавленими сторонами впродовж життєвого циклу проекту, починаючи таке залучення якомога раніше в процесі розробки проекту та у часові рамки, що дають змогу забезпечити проведення важливих консультацій із зацікавленими сторонами щодо розробки проекту. Характер, обсяг та частота залучення зацікавлених сторін будуть пропорційними характеру та масштабу проекту та його потенційним ризикам і наслідкам.

- Позичальники братимуть участь у важливих консультаціях з усіма зацікавленими сторонами. Позичальники надаватимуть зацікавленим особам своєчасну, доречну, зрозумілу та доступну інформацію та проводитимуть з ними консультації у культурно прийнятний спосіб, що позбавлений маніпуляції, втручання, примусу, дискримінації та залякування.
- У відповідності до детальної інформації, викладеної у цьому екологічному та соціальному стандарті, процес залучення зацікавлених сторін передбачає таке: (i) виявлення та аналіз зацікавлених сторін; (ii) планування того, як із зацікавленими сторонами відбуватиметься взаємодія; (iii) розкриття інформації; (iv) консультації із зацікавленими сторонами; (v) розгляд та реагування на скарги; та (vi) звітування зацікавленим сторонам.
- В якості складової екологічної та соціальної оцінки Позичальник забезпечуватиме та оприлюднюватиме задокументовану інформацію про залучення зацікавлених сторін, включаючи опис зацікавлених сторін, з якими проведено консультації, короткий опис отриманих відгуків та зауважень і коротке роз'яснення того, як відгуки та зауваження були враховані, або причини, з яких вони враховані не були».

Розкриття інформації:

Процес розкриття інформації, пов'язаний із випуском документів щодо схвалення проекту, а також супровідного ПЗЗС буде реалізований в такі строки:

- Розміщення Зasad екологічного та соціального управління, Рамкової концепції щодо переселення, Процедур управління трудовими ресурсами та Плану залучення зацікавлених сторін у відкритому доступі до проведення оцінки.
- Будь-які публічні консультаційні зустрічі, які становитимуть продовження попередньої роботи, у громадах, на яких вплине проект, та з іншими зацікавленими сторонами, з метою представлення та обговорення Зasad екологічного та соціального управління, Рамкової концепції щодо переселення – шляхом схвалення. Однак, враховуючи ситуацію, що розвивається навколо COVID-19 в Україні та в усьому світі, консультації, що передбачають особисті зустрічі, не є доцільними. Установам-партнерам слід вивчити альтернативні способи консультацій, і вони будуть чітко дотримуватися останніх настанов України з питань громадського здоров'я, щоб скоригувати формат консультацій. Ці альтернативні типи консультацій можуть включати електронне листування, обмін листами через звичайну пошту, комунікацію у соціальних мережах, місцевих та загальнодержавних газетах, радіо та інші засоби зв'язку.
- Розгляд відгуків та зауважень зацікавлених сторін, отриманих щодо всього пакету оприлюдненої інформації.

У короткому нарисі, представленому в нижченаведеній таблиці, узагальнюються основні зацікавлені сторони проекту, типи інформації, які будуть надані групам зацікавлених сторін, а також конкретні засоби комунікації та методи доведення інформації до їхнього відома. У нижчезазначеній таблиці наведено опис залучення зацікавлених сторін та методів розкриття інформації, які рекомендується застосовувати під час процесу залучення зацікавлених сторін.

Група зацікавлених сторін	Інформація спільного користування за Проектом	Засоби комунікації/ розкриття інформації
Місцеве населення на території, на яку вплине проект	Засади екологічного та соціального управління, Рамкова концепція щодо переселення, Процедури управління трудовими ресурсами, План залучення зацікавлених сторін; механізм	Публічні повідомлення. Електронні публікації та прес-релізи на веб-сайті Проекту. Поширення паперових копій у спеціально призначених для цього місцях загального користування.

	розгляду скарг; регулярна свіжа інформація щодо ходу реалізації проекту.	Прес-релізи у місцевих ЗМІ. Консультаційні наради (у разі необхідності). Інформаційні буклети та брошури. Окремі зустрічі фокус-груп, у яких братимуть участь представники вразливих груп, якщо це буде доречно.
ГО та організації на рівні громад	Засади екологічного та соціального управління, Рамкова концепція щодо переселення, Процедури управління трудовими ресурсами, План залучення зацікавлених сторін; механізм розгляду скарг; регулярна свіжа інформація щодо ходу реалізації проекту.	Публічні повідомлення. Електронні публікації та прес-релізи на веб-сайті Проекту. Поширення паперових копій у спеціально призначених для цього місцях загального користування. Прес-релізи у місцевих ЗМІ. Консультаційні наради (у разі необхідності). Інформаційні буклети та брошури.
Державні органи влади та установи	Засади екологічного та соціального управління, Рамкова концепція щодо переселення, Процедури управління трудовими ресурсами, План залучення зацікавлених сторін; механізм розгляду скарг; регулярна свіжа інформація щодо ходу реалізації проекту; додаткові види інформації за Проектом, у разі необхідності задоволення вимог регуляторних актів та отримання дозволів.	Поширення в місцевих адміністраціях паперових копій пакету документів, що складатиметься із Зasad екологічного та соціального управління, Плану екологічного та соціального управління, Рамкової концепції щодо переселення. Звіти про стан виконання проекту. Наради та круглі столи.
Суміжні комерційні організації та підприємства	Засади екологічного та соціального управління, Рамкова концепція щодо переселення, Процедури управління трудовими ресурсами, План залучення зацікавлених сторін; механізм розгляду скарг; регулярна свіжа інформація щодо ходу реалізації проекту та оголошення про тендери/закупівлі.	Електронні публікації та прес-релізи на веб-сайті Проекту. Інформаційні буклети та брошури. Повідомлення про закупівлі.
Співробітники проекту	Засади екологічного та соціального управління, Рамкова концепція щодо переселення, Процедури управління трудовими ресурсами, План залучення зацікавлених сторін;	Свіжа інформація електронною поштою, що надсилатиметься персоналу проекту. Регулярні зустрічі зі співробітниками. Повідомлення на інформаційних дошках в

	механізми розгляду скарг на рівні проекту та рівні співробітників	офісах та на майданчиках. Звіти, листівки.
--	---	--

3. ПЛАН ЗАЛУЧЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН

3.1 Предмет та підхід

Структура Проекту 3В орієнтована на надійні механізми залучення зацікавлених сторін через вибір напрямків для інвестування, про які громади будуть поінформовані, безліч каналів зворотного зв'язку між установами-учасниками та цільовими громадами, механізми підзвітності, якими управлятимуть бенефіціари, та моніторинг за участю третіх сторін. Основна мета Проекту 3В полягає у формуванні впевненості та довіри у громадах, що постраждали внаслідок конфлікту, на додачу до інвестицій в інфраструктуру. З цією метою буде застосована низка інструментів щодо залучення та каналів комунікацій для забезпечення змістовних консультацій, активної участі та засобів отримання відгуків та пропозицій від сторін, на яких вплине проект, та інших зацікавлених сторін протягом усього циклу проекту. Оскільки Проект буде реалізовуватися на географічній території поблизу лінії зіткнення, в рамках підходу із уважного ставлення до ситуацій, що можуть спричинити крихкість, конфлікт та насильство, вразливим групам населення – жінкам, ВПО, ветеранам, та особам похилого віку – буде забезпечено легкий доступ до проектних документів та інформації, а також можливості висловлювати свої погляди, коментарі та зауваження і подавати скарги. Вбудований надійний механізм розгляду скарг в рамках Проекту також забезпечить, що групи населення, на яких вплине проект, зможуть у доступній формі подавати свої скарги та отримувати своєчасне рішення за ними. Ці механізми розглядаються докладніше у наступних розділах.

3.2 Відбір груп зацікавлених сторін

Зацікавлені сторони проекту – це «люди, які відіграють певну роль у Проекті, або Проект на них може вплинути, або які зацікавлені в Проекті». Зацікавлені сторони Проекту 3В класифікуються на первинних зацікавлених сторін, які являють собою осіб, групи чи місцеві громади, на які Проект може вплинути, позитивно чи негативно, прямо чи опосередковано, особливо тих, на яких Проект може вплинути безпосередньо, включаючи вразливих та знедолених осіб, та вторинних зацікавлених сторін, які являють собою зацікавлених осіб у більш широкому контексті, що можуть справити вплив на результати Проекту завдяки своїм знанням про постраждалі громади чи політичний вплив на них. Таким чином під час відбору та картографування зацікавлених сторін для проведення консультацій були взяті на озброєння дві широкі категорії зацікавлених сторін: i) сторони, на яких впливатиме Проект та ii) інші зацікавлені сторони.

Сторони, на яких впливатиме Проект, включають осіб або групи, які, ймовірно, відчують вплив Проекту через його безпосередні наслідки (позитивні та негативні) або потенційні ризики для їх матеріальних умов, здоров'я, безпеки, норм культури, добробуту чи засобів до існування. У контексті Проекту 3В ключові сторони, на яких впливатиме Проект, на загальнодержавному рівні включають: Офіс Президента, Мінреінтеграції, Укравтодор та Мінекономрозвитку. На регіональному та місцевому рівнях визначені сторони, на яких впливатиме Проект, включають:

- Луганську обласну державну адміністрацію – військово-цивільну адміністрацію
- представників органів місцевого самоврядування/ органів влади району/ громади на територіях реалізації проекту: міста Северодонецьк, Старобільського, Сватівського, Троїцького, Біловодського, Білокуракинського та інших районів Луганської області/ сільськогосподарських територій

- представників великих агропромислових підприємств та підприємств харчової промисловості, малих та середніх підприємств (МСП), місцевих виробників, оптових торговців, постачальників, засновників ринків, асоціацій/ спілок власників земельних ділянок
- дрібних фермерів, включаючи жіночі фермерські господарства, продавців на ринках
- представників професійно-технічних інститутів-шкіл та студентів
- жінок, ВПО та ветеранів
- уразливі та знедолені групи, на які заходи Проекту 3В можуть негативно чи позитивно вплинути, місцеві громадські організації (ГО), які представляють місцевих жителів та інші місцеві групи інтересів та діють від їх імені.

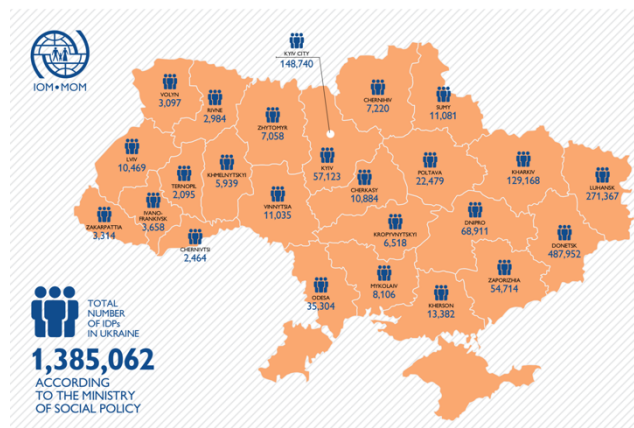
Представники громад можуть також надати корисну інформацію про місцеві умови та виступати головними каналами розповсюдження інформації, пов'язаної з Проектом, і як основна ланка для здійснення комунікації/ зв'язку між Проектом та цільовими громадами та їхніми створеними мережами. Легітимність таких представників може впливати як з офіційного виборного статусу, так і з неофіційного в широкому сенсі.

Під **іншими зацікавленими сторонами** розуміються особи, групи чи організації, які проявляють інтерес до проекту, або у зв'язку із місцезнаходженням проекту, його характеристиками, його впливом або питаннями, пов'язаними з суспільним інтересом. У контексті Проекту 3В інші зацікавлені сторони передбачають інших донорів, які працюють у сфері реалізації проектів, включаючи Агентство США з міжнародного розвитку, Програму розвитку ООН, Структуру Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН-Жінки) та Кредитну установу для відбудови (KfW).

Визначення вразливих та неблагополучних груп населення крізь призму крихкості, конфлікту та насильства

Вразливість та ризики вразливості – це несприятливі наслідки, що обумовлені обставинами чи спричинені проектом, які непропорційно значною мірою впливають на бідні чи вразливі групи населення. Хоча конфлікт негативно впливає на життєдіяльність всього населення, яке проживає неподалік від лінії зіткнення, домогосподарства з дітьми (кожне третє перебуває за межею бідності), одинокі матері з маленькими дітьми, безробітні жінки, жінки пенсійного віку, ветерани та ВПО⁴ відносяться до числа тих, хто постраждав найбільше. Однак, зважаючи на характер запропонованих заходів Проекту 3В, ці основоположні питання насправді будуть враховані у Проекті, і він надалі не поглиблюватиме жодної із існуючих соціальних проблем.

Більшість уразливих груп населення потерпають від змішаних проблем, пов'язаних із переміщенням, безробіттям, нестабільними доходами, залежністю від соціальної допомоги, проживанням у сільській місцевості, для якої, серед іншого, притаманний поганий доступ до державних послуг. У зв'язку із участю переважно чоловіків у воєнних діях, багато сімей перебувають на утриманні виключно жінок, – жінки взяли на себе традиційні ролі як доглядачі дітей, літніх людей та осіб з

⁴ Серед жінок, що відносяться до ВПО та проживають у селах, зайнятість на 17% нижча, ніж серед жінок, що відносяться до ВПО та проживають у великих містах; вони, як правило, представляють одноосібні домогосподарства і більше залежать від пенсій (42%) та соціальної допомоги (32%)

обмеженими можливостями. Це обмежує їхню свободу пересування та можливості до забезпечення їхніх засобів до існування⁵. На сході України багато домогосподарств, які очолюють жінки, стали залежними від грошових переказів з-за кордону⁶. Уразливість ветеранів та ВПО пов'язана з їхнім високим рівнем безробіття, відсутністю заощаджень, боргами, фінансовим тиском, ненадійним доступом до землі та досвідом психологічної травми, що можуть негативно впливати на їхню здатність інтегруватися у повсякденне продуктивне життя. За даними Міжнародної організації міграції, в Луганській області зареєстровано 271 367 ВПО (див. малюнок вище).

Конфлікт також спричинив розрив ланцюжків із надання послуг, розмив довіру громадян до держави та призвів до наявності великої кількості вразливих ВПО та ветеранів, що посилює занепокоєння щодо майбутніх перспектив розвитку регіону. Підтримка програми реформ на територіях Луганської області, підконтрольних уряду, слабка і значно нижче середнього по країні⁷. Довіра громадян до центральних та місцевих органів влади знаходиться на низькому рівні, і широко розповсюджені уявлення про низьку відповідальність органів влади. Рівні «ностальгії за радянським минулим» (коли перевага надається патерналістській соціально-економічній екосистемі, що існувала за Радянського Союзу) та громадянської втоми сягають одного із найвищих рівнів в країні. Безробіття на підконтрольних уряду територіях досягло 17.5% серед осіб працездатного віку у 2018 році, що є найвищим показником серед усіх областей⁸. У доконфліктний період за 2008-2013 рр. міграція з Луганської області в середньому становила від 4 000 до 6 000 осіб на рік, але з тих часів зросла до понад 13 000 осіб на рік⁹. У результаті суміш відсутності довіри до органів державної влади, неготовності брати на себе ризик, відтоку населення з регіону та розчарування роблять залучення населення у регіоні складним.

3.3 Діалог з зацікавленими сторонами та його результати під час підготовки Проекту

Як зазначалося вище, пропонується цілий набір інструментів щодо залучення населення, щоб забезпечити громадам, на які впливатиме Проект, широкі можливості до участі, обміну їхніми ідеями та інформацією про проблеми при прийнятті рішень, що стосуються Проекту.

Залучення зацікавлених сторін під час підготовки проекту включало кілька раундів консультацій із визначеними зацікавленими сторонами. Ці консультації проводилися на місцях в Луганській області протягом трьох місій, проведених Укравтодор, Мінреінтеграції та Світовим банком у період з жовтня 2019 року по лютий 2020 року. Мета цих завчасних консультацій полягала в отриманні інформації про погляди зацікавлених сторін на структуру проекту та можливі ризики, які можуть виникнути. Інструменти щодо залучення третіх сторін, які використовувались для консультацій, включали: напівструктуровані інтерв'ю, дискусії у фокус-групах, громадські слухання у форматі невеликої кількості осіб та відвідування об'єктів, на яких реалізовуватиметься проект. З метою направлення консультацій та дискусій у потрібне русло були розроблені цільові анкети для різних груп зацікавлених сторін та питання, пов'язані із запобіжними заходами (Див. шаблон у Додатку В). Особлива увага приділялася забезпеченню активного залучення до процесу консультацій вразливих груп населення. На початку кожної консультації була розкрита та роз'яснена всім учасникам інформація про Проект, також були роздані відповідні документи. Обговорення із вразливими групами орієнтувалося на такі питання, а їхні відповіді враховуються при розробці компонентів Проекту 3В:

⁵ Управління ООН з координації гуманітарних питань, 2015 р., ст. 10; Організація з безпеки та співробітництва в Європі, 2016 р., ст. 14.

⁶ Спієр та інші (2016 р.), ст. 60.

⁷ Цей фрагмент почерпнуто із матеріалів Центру за сталий мир та демократичний розвиток (SEED), Опитування по Україні, з матеріалів опитування за 2018 р. та 2019 р., розміщених на веб-сайті www.scoreforpeace.org.

⁸ Міжнародна організація праці, інформація про безробіття за областями, 2018 р.

⁹ Державна служба статистики України: інформацію отримано у листопаді 2019 р.

- *У чому полягають ті потреби та проблеми, з якими стикаються групи у забезпеченні своїх засобів до існування та загального добробуту? Які форми підтримки та здобутки вони очікують отримати від Проекту?*
- *Що може завадити їм отримати доступ до інформації про Проект та взяти участь у його заходах? (наприклад, мова спілкування, відсутність транспорту до місць проведення заходів, інвалідність, брак розуміння процесу).*
- *Яка додаткова підтримка чи ресурси можуть знадобитися для усунення існуючих перешкод для участі?*

3.4.1 Діалог зацікавлених сторін із партнерськими загальнодержавними та місцевими органами влади

Група зацікавлених сторін	Інструмент залучення/ дата, місце проведення	Порушені ключові питання	Потреби та очікування
Мінреінтеграції	Діалог зацікавлених сторін. Проведено кілька раундів двосторонніх дискусій (кілька форумів та консультацій) 10.2019 р.; 11.2019 р.; 1.2020 р. та 2.2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> Зацікавленість у розробці інвестиційної платформи для підтримки розвитку постраждалих від конфлікту територій Схвально відгукуються про проект сільськогосподарського спрямування, поєднаний із інвестиціями у транспортну інфраструктуру для підтримки сільських громад/ підконтрольних уряду територій Луганської області Важливість побудови відносин з обласними та місцевими органами влади та громадами для впровадження проекту Важливо забезпечити, щоб кожен Компонент мав чітко визначеного місцевого партнера, з яким Мінреінтеграції могло би працювати, особливо коли мова йде про заходи в рамках Компонента 2 Як нове Міністерство, зацікавлене у підтримці розбудови спроможності та технічній допомозі під час реалізації Проекту Особливий інтерес у забезпеченні того, що ВПО та ветерани будуть включені в якості бенефіціарів 	Спільне впровадження Проекту 3В із Укравтодор; використання Проекту 3В для утвердження Міністерства в якості фасилітатора інвестицій / у райони на сході України, що постраждали внаслідок конфлікту
Укравтодор	Діалог зацікавлених сторін. Проведено кілька раундів двосторонніх дискусій (кілька форумів та консультацій) 10.2019 р.; 11.2019 р.; 1.2020 р. та 2.2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> Підтверджено, що проект узгоджується з ключовими ділянками доріг відповідно до Державного плану ремонту доріг у Луганській області з метою надання підтримки сільськогосподарській галузі та налагодження сполучення сільських громад із міськими центрами обслуговування на підконтрольних уряду територіях Луганської області; Існує потреба у додатковому фінансуванні, щоб доповнити план ремонту доріг на підконтрольних уряду територіях Луганської області, закладений у державному бюджеті Зацікавлений у тому, щоб була надана технічна допомога для підтримки місцевих адміністрацій та громад на територіях реалізації Проекту відновлення для кращого використання, управління та підтримки інвестицій у дороги 	Спільне впровадження Проекту 3В із Мінреінтеграції

Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження (проект 3В). План залучення зацікавлених сторін

Мінекономрозвитку	Консультації та напівструктуровані інтерв'ю 14.2.2020 р. 21.1.2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> Зацікавлене та погодилося надати технічну допомогу та консультації Мінреінтеграції щодо розробки та впровадження інвестиційних заходів, спрямованих на розвиток сільськогосподарської галузі на сході України Підтвердило потребу у створенні Обласної лабораторії з безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів Акцентувало на важливому значенні розвитку ланцюжків вартості; посиленні доступу до ринків, підвищенні продуктивності праці та підтримки малого та середнього бізнесу, задіяного у галузі сільського господарства 	Розвиток ланцюга вартості продукції сільського господарства; забезпечення доступу до ринків та розвитку торгівлі
Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.	Діалог у фокус-групах та напівструктуровані інтерв'ю 14.2.2020 18.2.2020	<ul style="list-style-type: none"> Внаслідок збройного конфлікту на сході України, сучасна регіональна лабораторія, акредитована відповідно до стандарту ISO/IEC 17025, опинилася розташованою на непідконтрольній уряду території Жодна з акредитованих лабораторій, розташованих на підконтрольних уряду територіях, не має належного обладнання для проведення сучасних лабораторних досліджень (випробувань), необхідних для забезпечення здоров'я населення Сприяння епідеміологічному та епізоотіологічному добробуту на сході України шляхом побудови та технологічного оснащення обласної державної лабораторії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів у Луганській області. 	Будівництво / ремонт та оснащення Обласної лабораторії з безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів
Міністерство фінансів України	Консультація 15.11.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> Підтвердило потребу та важливе значення підходу та програми уряду України, спрямованих на підтримку постраждалого від конфлікту населення Погодилося щодо нестачі інвестицій, які би впроваджувалися на території Луганські області Підтримало запропонований напрямок за проектом, спрямований на підтримку сільськогосподарської у галузі у поєднанні із відбудовою доріг Затвердило запропоновану структуру реалізації проекту 	Забезпечення дотримання Плану, закладеному у державному бюджеті та державних програм

<p>Представники Луганської обласної державної адміністрації – обласної військово-цивільної адміністрації (ЛОДА) та Донецької обласної державної адміністрації – обласної військово-цивільної адміністрації (ДОДА)</p>	<p>ЛОДА: напівструктуровані інтерв'ю та діалог у фокус-групах, Северодонецьк (25.9.2019 р.; 21.11.2019 р.; 14.1.2020 р.; 18.2.2020 р.; 21.2.2020 р.)</p> <p>ДОДА: напівструктуровані інтерв'ю у м. Краматорську (24.9.2019 р.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Необхідність вдосконалення місцевої дорожньої інфраструктури та загального транспортного сполучення із ринками в решті України та за кордоном становить першочергову проблему • Погане транспортне сполучення і перебої в ланцюгах поставок сільськогосподарської продукції призвели до низьких прибутків від продукції та високої вартості факторів виробництва. • Існує незначний стимул для інвестицій в сільське господарство або розвитку ланцюжка вартості без поліпшення транспортного сполучення • Відсутність доступу до традиційних об'єктів зберігання та переробки продукції; наразі невідконтрольні уряду території створюють економічний бар'єр для росту дезорганізованої сільськогосподарської галузі Луганської області. • Інші пріоритети включають пункти переробки відходів (у тому числі для агропромислового бізнесу); споруди для очистки води та стічних вод; заклади охорони здоров'я третинного рівня; централізоване опалення та житло для ВПО, а також «більш тонші» інвестиції в інфраструктуру громад для запобігання відтоку населення з регіону та покращення якості життя та послуг у сільських громадах • Були запроваджені нові стандарти безпеки харчових продуктів ЄС, але немає засобів для забезпечення дотримання їх фермерами та пасічниками, оскільки не існує регіональної лабораторії з безпеки харчових продуктів. Колишня обласна лабораторія знаходилась у місті Луганську, який зараз недоступний, оскільки перебуває на невідконтрольній уряду території. • Продукцію потрібно відправляти для тестування в інші регіони: м. Харків (3 години) або м. Дніпро (5 годин). • Мінреінтеграції звернулося до ЛОДА з проханням роз'яснити очікувані соціально-економічні наслідки та інформацію про фінансування Лабораторії з безпеки харчових продуктів, про яке був поданий запит. • Лабораторія з безпеки харчових продуктів обслуговуватиме 12 000 малих і середніх підприємств, 472 місцеві школи, 5000 домогосподарств, забезпечить створення 100 робочих місць (за нормативною квотою), зарплати будуть виплачуватися з державного бюджету. 	<p>Запит про покращення транспортної інфраструктури, покращення доступу та інвестування у зберігання та переробку харчових продуктів; надання підтримки для розвитку ланцюга вартості, щоб отримати приріст капіталу від нововведень; розвиток сучасної лабораторії з безпеки харчових продуктів на підконтрольних уряду територіях Луганської області; інвестиції на рівні громад для поліпшення доступу до послуг та громадянської взаємодії</p>
---	--	--	--

<p>Старобільська міська рада та районна адміністрація</p>	<p>Дискусії у фокус-групах, місто Старобільськ, 19.02.2020 р.; 22.11.2019 р.; 25.09.2019 р.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Основні прогалини, з якими стикаються місцеві фермери – це погані місцеві дороги та логістика, обмежені доступ до ринків та купівельна спроможність покупців місцевих товарів; • Колишній оптовий ринок був розташований поблизу дороги державного значення до міста Луганськ, – проте конфлікт відрізав місцевих виробників від ключових ринків, які зараз знаходяться на непідконтрольних уряду територіях; • Місцеві трудові та людські ресурси недостатньо використовуються. • Поточного виробництва вистачає для забезпечення місцевого попиту, але не вистачає для місцевого економічного розвитку, фермерам потрібен доступ до українських ринку та ринків ЄС у широкому контексті. • З метою стимулювання місцевого економічного розвитку, місто Старобільськ хотіло би побудувати багатогалузевий агрологістичний осередок: <ul style="list-style-type: none"> i) сполучення існуючих навколишніх сільських районів через розвиток малого та середнього бізнесу, а саме орієнтуючись на сільськогосподарську галузь, ii) використання підходу, що ґрунтується на кластерах, для підвищення конкурентоспроможності дрібних фермерів та надання їм доступу до ринків збуту до покупців, iii) поліпшення засобів до існування для вразливих груп населення: жінок, ВПО, осіб з обмеженими можливостями. 	<p>Запит про фінансову та технічну допомогу на розвиток аграрного осередку, що включатиме: i) пункти переробки зернових та олійних культур, ii) адміністративну будівлю для логістики та налагодження зв'язків між фермерами / покупцями, iii) онлайн-платформу, що поєднає місцевих та регіональних фермерів/покупців, iv) лабораторію з безпеки харчових продуктів, v) об'єкти для зберігання та vi) сприяння розширенню доступу для покупців та розвитку фермерського ринку</p>
<p>Старобільська міська рада, контактна особа з гендерних питань – Світлана Барадаш</p>	<p>Напівструктуроване інтерв'ю</p> <p>Приміщення міської ради, м. Старобільськ 19.02.2020 р.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Міська рада має комітет з гендерних питань та пункти щодо заходів з гендерних питань у Стратегії місцевого розвитку. • У зв'язку із втратою заводів з переробки харчових продуктів багато жінок втратили роботу. • Існує кілька зареєстрованих у місті малих та середніх підприємств, які очолюють жінки, але місто намагається розвивати їх за допомогою нового проекту стимулювання розвитку: у 2019 році 4 жінки подали перші проекти. • Гендерні ролі в агровиробництві визначені: жінки, як правило, найбільш активні у харчовому та зернопереробному виробництві (випічці), підсобному господарстві, доповнюють доходи домогосподарств. • Найбільше нужденне населення – це сім'ї, які отримують соціальну 	<p>Місту бракує даних, розподілених за статтю, на загальному та галузевому рівні. Висловлено зацікавленість у технічній допомозі для розробки стратегії збору даних, розподілених за статтю, яка може стати складовою роботи нещодавно створеного комітету з моніторингу та оцінки.</p> <p>Поліпшення доступу жінок до інформації та ресурсів за</p>

Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження (проект 3В). План залучення зацікавлених сторін

		<p>допомогу, та пенсіонери (серед останніх більшість складають безробітні жінки).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Молоді не вистачає перспектив працевлаштування в майбутньому через економічний спад у регіоні, місто створило програму стажування. • Ветерани – це дуже неоднорідна група: «деякі випадки простіші, а інші складніші»; місто підтримує з ними діалог та сприяє реалізації різних форм державної підтримки. 	<p>допомогою більш цільових, гендерно чутливих каналів інформаційно-просвітницької роботи та комунікації</p> <p>Необхідна краща підтримка жінок-агровиробників на рівні домогосподарств (де жінки переважають в сільськогосподарській галузі)</p>
Білокуракинська районна державна адміністрація та представники сільськогосподарських підприємств	Дискусії у фокус-групах, 19.02.2020 р. 25.09.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> • Район розташований поблизу російського кордону (26 км), населення становить 18 500, 50% ВПО, 40% міських жителів, решта – сільські, існує 3 зернові елеватори, велике виробництво соняшникового насіння. • внаслідок конфлікту громада була відрізана від залізничного сполучення, що обмежує доступ її виробників до ринків; погані дороги важкі для логістики, особливо для молочних фермерів. • Необхідність залучення інвесторів для повернення до життя колишніх та нових підприємств харчової переробки – це забезпечить високі можливості з працевлаштування. • <i>Щодо гендерних питань</i>, оскільки регіональне виробництво стає дедалі більш механізованим і у міру того, як гендерні ролі спонукають жінок до роботи на підприємствах харчової переробки, підсобних домогосподарствах, на фінансових та адміністративних посадах, жінки втрачають доступ до можливостей з працевлаштування; за умов частих ринкових коливань, навіть за умов наявності роботи, вони перші, кого звільнюють, що дедалі збільшує їхню вразливість. 	<p>Кращі та модернізовані дороги для забезпечення доступу до ринків для місцевих виробників.</p> <p>Зацікавленість у наданні підтримки для малих виробників/ підсобних домогосподарств у питанні розвитку сільськогосподарських кластерів</p>

Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження (проект 3В). План залучення зацікавлених сторін

Сватівська районна державна адміністрація та міська рада	Дискусії у фокус-групах, 20.02.2020 р. 21.11.2019 р. 25.09.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> • Ключовий осередок для транспортування продукції сільського господарства з підконтрольних уряду територій Луганської області до центральної/ західної України та експорту через порти на півдні України, тут розміщується залізничний вузол для решти районів області, який слугує шлюзом до ринків • Підкреслено важливе значення відновлення дорожньої інфраструктури для сполучення сусідніх районів з метою забезпечення доступу до залізничного вузла та ринків • У зв'язку із відсутністю в області залізничної мережі витрати на транспортування товарів зросли, а дороги продовжують руйнуватись під великоваговим транспортом • Порушення системи доріг/ залізничної мережі справляє великий вплив на прибутковість та доходи в сільськогосподарській галузі 	Ремонт доріг та залізничної мережі для покращення доступу до ринків для МСП, орієнтованих на сільське господарство.
Троїцька районна державна адміністрація та міська рада	Дискусії у фокус-групах, 20.02.2020 р. 21.11.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> • 90% автодороги Р-66 перебуває у поганому стані та потребує негайного ремонту • 95% загальної маси вантажообігу припадає на транспортні засоби вагою понад 12 тонн • Обіймає 3 місце серед районів області за зерновими та бобовими культурами (126 т) • Обіймає 1 місце серед районів області із вирощування технічних культур (102 т) • 1 сільськогосподарський кооператив та 2311 МСП, орієнтованих на сільське господарство • Район стикається зі зниженням закупівельних цін на сільськогосподарські товари за відсутності конкурентного ринкового середовища, спричиненого порушенням транспортної мережі • Зниження рівня безпеки транспортного руху, а також рівня пожежних, соціальних служб та служб із надзвичайних ситуацій та охорони здоров'я • Ремонт доріг, що ведуть у Харківську область, забезпечить створення додаткового транспортного/ ринкового осередку на додаток до осередку у Сватівському районі • Потребує технічної допомоги для освоєння новітніх технологій, що застосовуються у сільському господарстві • Брак пунктів харчової переробки та підтримки щодо розширення напрямків сільськогосподарської галузі 	Ремонт автодороги Р-66 та дороги, що веде до Харківського району. Підключення мережі до Сватівського та Харківського транспортного/ ринкового осередків

3.4.2 Дискусії у фокус-групах з представниками приватного сектору, громадських організацій та громад

Група зацікавлених сторін	Інструмент залучення/ дата, місце проведення	Порушені ключові питання	Потреби та очікування
Представники виробників продуктів харчування та місцевих фермерських господарств, фермери, що займаються тваринництвом/ виготовленням м'яса	Дискусії у фокус-групах Старобільський, Сватівський, Троїцький, Білокуракинський райони, селище Красноріченське, село Половинкине 19.11.2019 р.; 21.11.2019 р. 22.11.2019 р.; 19.02.2020 р.; 20.02.2020 р. 21.02.2020 р. 21.11.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> • Невпевненість і страх перед майбутнім через конфлікт – <i>будь-що, що може статися завтра</i>, знеохочує місцевих фермерів від планування та розширення масштабів діяльності. • Багато заводів харчової переробки закрилися через відсутність інвестицій, втрату замовлень, а отже, і місцевої продукції. • Через погані стан доріг та купівельну спроможність покупців посередники спотворюють та монополізують місцеві ринки, контролюють ціни, якість продукції. • Якість продукції – це проблема через погані механізми сертифікації. • Місцевим громадам бракує інфраструктури, ресурсів та побутових умов для залучення фахівців та утримання молодих чоловіків та жінок. 	Залізничне полотно та ремонт доріг – це пріоритет номер один для місцевого економічного розвитку. Покращення доступу до нових або існуючих пунктів зберігання та переробки продукції. Заходи із вдосконалення в рамках громад для залучення професіоналів та утримання молоді в центрах проживання сільського населення.
Продавці на ринках	Неформальні інтерв'ю з (4) продавцями за їхнім місцезнаходженням, 19.02.2020 року. Візит до міста Старобільська, приватний ринок	<ul style="list-style-type: none"> • Більшість продавців на міському ринку – це жінки, які доповнюють доходи домогосподарств продажем продукції. • Продажі на ринку та доходи від продукції коливаються, залежать від сезону, взимку низькі. • Ринки регулюються неофіційними правилами (наприклад, різні ціни на оренду прилавків на основі двосторонніх угод). • Побоювання щодо майбутньої земельної реформи та підвищення цін на землю. • Побоювання щодо несистематичного доступу до послуг лабораторій та ціноутворення 	Покращення пунктів зберігання продукції та систематичні, прогнозовані за ціною лабораторні послуги.
Дрібні фермери, виробники, включаючи (8) жінок-	Дискусії у фокус-групах: Старобільський, Сватівський,	<ul style="list-style-type: none"> • Висока придатність та потенціал регіону для зростання сільського господарства. 	Покращення доріг є найвищим

фермерів / продавців/ виробників; (5) ВПО	Троїцький, Білокуракинський райони, селище Красноріченське, село Половинкине 19.11.2019 р.; 21.11.2019 р. 22.11.2019 р.; 19.02.2020 р.; 20.02.2020 р. 21.02.2020 р. 21.11.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> • Раніше садівництво відігравало важливу роль у регіоні, створювало багато робочих місць, але через брак інвестицій та продаж підприємств харчової переробки обсяг цієї підгалузі зменшився. • Деякі фермерські кластери/ кооперативи сільського господарства вже існують там, де одностудії-фермери діляться ресурсами, логістичними засобами (наприклад, 4 фермери з вирощування ягід). • Системи контролю якості знаходяться у вкрай поганому стані, наприклад відсутні проби ґрунтів. • Високий інтерес до впровадження новітніх технологій та методів, щоб залишатися конкурентоспроможними, а також для розширення масштабів діяльності (гідропоніка, заморожування, консервація) • Фермери вдаються до методів «самопоміги» - онлайн-досліджень, щоб отримати доступ до ресурсів та ринків збуту • Небажання та страх серед широкого загалу шукати варіанти фінансування у банків. 	<p>пріоритетом.</p> <p>Інтерес до кластерної моделі для оптимізації спільних ресурсів, логістики.</p> <p>Парк зберігання машин блокового планування з індивідуальними місцями для зберігання для фермерів.</p> <p>Технічна допомога для нових видів виробництва та підтримка розвитку інфраструктури, щоб допомогти фермерам розширити масштаби виробництва, вийти за межі сезонності, а в ідеалі перейти на виробництво цілорічно.</p> <p>Відродження заводів харчової переробки, фасування, пунктів заморожування продуктів</p>
Луганське агентство регіонального розвитку; Громадська організація «Асоціація бізнесу Старобільського району»	Неформальні інтерв'ю 20.11.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> • Наголосили на важливому значенні підтримки розвитку / технічної допомоги для МСП та доступу до фінансів як ключової потреби регіонального розвитку • Логістичні проблеми через відсутність відповідної системи залізничного полотна/ доріг перешкоджають продуктивності сільського господарства та доступу до ринків • Заводи/ пункти переробки / зберігання продукції та ринок скоротилися через конфлікт у регіоні, що спричинив низьку продуктивність • Потенціал для сільського господарства великий з огляду на деіндустріалізацію 	

Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження (проект 3В). План залучення зацікавлених сторін

Велике підприємство - Група компаній «Агротон» (найбільший сільськогосподарський холдинг в області)	Неформальне інтерв'ю 21.11.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> • Диверсифікований вертикально інтегрований сільгоспвиробник на сході України • Основним бізнесом є рослинництво, яке включає в основному насіння соняшнику та пшеницю, а також переробку, зберігання та продаж таких культур • № 1 виробник соняшнику в Україні та № 4 виробник пшениці в Україні • Займається тваринництвом та харчовою переробкою • «Агротон» є лідером у Луганській області та займає четверте місце в Україні за поголів'ям великої рогатої худоби, перше на Луганщині та сьоме в Україні за виготовленням яловичини та перше в Луганській області та шосте в Україні з виготовлення молока • Група виробляє яловичину на 20 підприємствах великої рогатої худоби, всі вони розташовані в Луганській області • Збройний конфлікт у регіоні зіпсував аграрну діяльність компанії та спричинив збитки • Логістичні питання є ключовими для роботи Групи 	Ремонт доріг/ залізничного полотна
---	------------------------------------	---	------------------------------------

Уразливі групи/ зацікавлені сторони	Використаний інструмент/ дата	Порушені ключові питання	Очікування
Ветерани	Фокус-група з (18) ветеранів та громадських активістів з питань захисту прав ветеранів у м. Старобільську 20.11.2019 р.; та дискусія у фокус-групі з (4) ветеранами в селі Половинкине 20.02.2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> • За словами ветеранів АТО, вони отримують задовільну підтримку від місцевого центру зайнятості; • Більшість ветеранів працюють або на сільськогосподарських товаровиробників або займаються домашнім господарством/ дрібним господарством. • За словами кількох ветеранів, вони здобули вигоду від доступу до земель, наданих їм безкоштовно (еквівалентно 2 акрам) державою за їхню службу. • Однак доступ до цих земельних грантів несистематичний, а якість землі зазвичай низька, що спонукає багатьох займатися альтернативним садівництвом. 	Технічна підтримка для нових заходів із садівництва або доступ до пунктів зберігання та дрібномасштабної обробки для підвищення конкурентоспроможності та виробництва. Допомога від місцевих адміністрацій в забезпеченні земельними грантами.

Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження (проект 3В). План залучення зацікавлених сторін

		<ul style="list-style-type: none"> Ветерани не відзначають будь-якої дискримінації чи соціальної стигми, пов'язаної зі службою, але, за їх словами, реінтеграція в сімейне життя в цілому ускладнила збереження робочих місць та засобів до існування 	
Жінки	Напівструктуровані інтерв'ю з (4) сільськими жінками-фермерами у Троїцькому та Сватовому 24.11.2019 р. та 23.11.2019 р.; Дискусії у фокус-групі з (5) малими фермерами в Мостках 21.2.2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> Поганий доступ до розширених ринків або підтримки покращення врожайності для жінок, які займаються домашнім господарством Відсутність доступу до технічної підтримки щодо можливостей ланцюжка зростання вартості для отримання доходу Низька участь у великих сільськогосподарських підприємствах та менеджменті Погана транспортна інфраструктура обмежує своєчасний та прагматичний доступ до послуг та знижує якість громадського транспорту як альтернативного виду перевезення товарів 	<p>Покращення стану доріг</p> <p>Поліпшення доступу до технічної підтримки для ініціаторів дрібних фермерських господарств</p> <p>Доступ до послуг та об'єктів на рівні МСП, як тільки вони ставатимуть більш доступними</p> <p>Заходи із поліпшення на рівні громад, щоб забезпечити додаткові можливості взаємодії для сімей та молоді; та залучити професійних постачальників послуг до своїх громад</p>
Молодь	Дискусія у фокус-групі з 20 студентами та студентками в Старобільському коледжі Луганського національного аграрного університету, село Веселе (та директором закладу) 20.02.2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> Більшість студентів походять з фермерських домогосподарств. Змішаний оптимізм з реалізмом: хоча більшість студентів висловлюють наміри залишитися в регіоні після закінчення навчання, вони визнають, що через відсутність можливостей працевлаштування та соціальної інфраструктури багато студентів шукатимуть роботу в інших куточках України або в ЄС. Висловлюють побажання щодо відродження скотарства, яке майже зникло з регіону. За словами молоді, вони хотіли би взяти участь у підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва в регіоні за допомогою технологічних заходів 	<p>Більше доступу до технологій та інноваційних методів ведення фермерського господарства. У студентів викликають великий інтерес стажування та короткострокові завдання, які би надавали змогу студентам ділитися своїми отриманими знаннями з місцевими громадами.</p>
Організації-донори:	Неформальні	<ul style="list-style-type: none"> Соціально-економічна ситуація в Луганській області 	Найбільш потрібним є поліпшення

Східна Україна: воз'єднання, відновлення, відродження (проект 3В). План залучення зацікавлених сторін

<p>Агентство США з міжнародного розвитку – компанія «DAI» ОБСЄ Проект «REACH» («Інформування про більш ефективну гуманітарну діяльність») ЄІБ ЄБРР Посольства Канади, Швеції та Великої Британії ПРООН Управління ООН з координації гуманітарних питань Міжнародна організація міграції Міжнародна фінансова корпорація Офіс Постійного координатора системи ООН в Україні, Координатора з гуманітарних питань</p>	<p>інтерв'ю та консультації протягом 10.2019 року; 11.2019 р.; 1.2020 р. і 2.2020 р.</p>	<p>є складною, але допомога фермерам може відіграти роль каталізатора. Багато домогосподарств, насамперед у сільській місцевості, залежать від сільськогосподарського виробництва щодо отримання доходу та продовольчої безпеки.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відродити транспортну та логістичну інфраструктуру та покращити транспортування • Відновлення критичної інфраструктури та надання послуг • Забезпечення розбудови спроможності та надання технічної підтримки для місцевих громад і малих та середніх підприємств є критичним аспектом подальшого зростання • Приведення до ладу стратегії співпраці між національними / регіональними / місцевими органами влади • Сильна інформаційно-просвітницька та комунікаційна кампанія • Регіональний розвиток ланцюга вартості для підвищення продуктивності та ефективності сільськогосподарської галузі • Екологічні фактори та матеріально-побутові умови в поєднанні з соціально-економічними умовами суспільства відіграють ключову роль у майбутньому зростанні регіону 	<p>сільськогосподарської інфраструктури (доріг, пунктів зберігання, ринків збуту) та професіоналізація дрібних фермерів. Розбудова спроможності та інформаційно-просвітницька робота / комунікація</p>
--	--	--	--

3.5 Залучення зацікавлених сторін під час впровадження Проекту

На етапах впровадження проекту залучення зацікавлених сторін здійснюватиметься постійно та стосуватиметься трьох допоміжних компонентів та їхніх відповідних заходів. Адаптоване використання інструментів та способів залучення до діяльності, коментарів та зауважень і комунікації забезпечить врахування поглядів, потреб та побажань різних бенефіціарів, користувачів та груп зацікавлених сторін у легкий та доступний спосіб. Оскільки Проект буде реалізовуватися на географічній території поблизу постраждалих від конфлікту районів, при залученні вразливих груп населення буде забезпечуватися уважне ставлення до ситуацій, що можуть викликати конфлікт, крихкість та насильство. Зважаючи на те, що переважна частина населення російськомовна, у всіх інформаційно-просвітницьких і комунікативних каналах та матеріалах щодо залучення також буде забезпечуватися уважне ставлення до мовних питань.

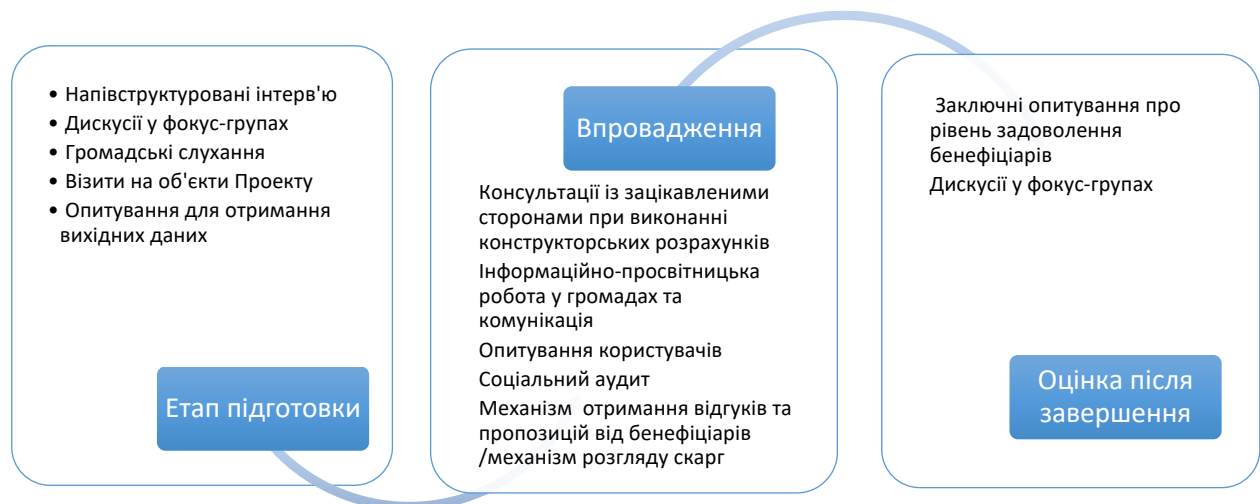
Компонент 1. Відповідно до Компоненту 1, цільові громади будуть задіяні у визначенні заходів щодо забезпечення безпеки, пов'язаних із інвестиціями в дороги, та до участі у технічній допомозі щодо розвитку «під'їзних доріг». Громадянам також буде надана можливість моніторити хід робіт та впливати на процеси планування та рішення під час ремонту доріг на територіях реалізації проекту. За допомогою опитувань про рівень задоволення бенефіціарів напередодні Проекту, всередині його реалізації та після завершення дорожніх робіт буде проведена оцінка сприйняття бенефіціарами-жінками та бенефіціарами-чоловіками свого задоволення ходом реалізації та результатами Проекту. Протягом усього процесу будуть використовуватися громадські слухання для вирішення нових питань у зв'язку із ходом реалізації Проекту та будь-яких інших питань, які можуть постати під час його впровадження.

Компонент 2. Залучення громад матиме характерним наслідком полегшене, спільне планування та визначення пріоритетів разом з муніципальними лідерами та цільовими бенефіціарами в якості складової техніко-економічного обґрунтування та проектних розрахунків для Аграрного логістичного та сервісного пункту (підкомпонент 2А) та разом з бенефіціарами на рівні громад щодо інвестицій на рівні сільськогосподарських кластерів (підкомпонент 2С). Молодіжні лідери Проекту 3В будуть задіяні партнером з навчання та сприяння координації Проекту, найнятим Мінреінтеграції, для надання постійної підтримки з питань впровадження Проекту та соціальної підзвітності у цільових громадах Проекту 3В. *Опитування користувачів за участю третіх сторін та соціальні аудити* забезпечать інформацію про досвід громадян та відгуки і зауваження щодо Проекту; вони проводитимуться для отримання інформації про вихідні дані Проекту та інформації для проміжного і заключного оцінювання Проекту. У тандемі будуть досліджені можливості інноваційного використання цифрових технологій для покращення відстеження результативності (наприклад, загальні відомості про Проект через веб-сайт або мобільні прилади в режимі реального часу, лічильники результативності) та комунікаційних заходів.

Компонент 3. підтримуватиме періодичне використання оціночних листів, заповнюваних бенефіціарами, та соціального аудиту для залучення цільових користувачів до інвестицій в інфраструктуру в рамках Компонентів 1 та 2. Оціночні листи, заповнювані представниками громад, забезпечуватимуть отримання швидких та простих зауважень і коментарів щодо планів дій стосовно реалізації Проекту (процесів та результатів Проекту). Процес заповнення оціночних листів буде полегшений власними зусиллями Партнера з навчання та сприяння координації Проекту, за підтримки молодіжних лідерів, обраних для здійснення функцій моніторингу та нагляду. Результати оціночних листів будуть зведені в одне ціле для сприяння отримання коментарів та зауважень та виявлення вдосконалень/ заходів, які будуть вжиті партнерами-учасниками щодо інвестицій у сільське господарство та транспортну інфраструктуру. Результати оціночних листів будуть представлені та обговорені на нарадах щодо «перевірки громад» на територіях реалізації Проекту, які включатимуть представників установ-партнерів, обласної та

місцевої адміністрації та представників громад та сільськогосподарської галузі. Договір з Партнером з навчання та сприяння координації Проекту включатиме технічну підтримку, необхідну для підготовки, організації та документування цих зустрічей з перевірки громад. Результати також забезпечать інформацію для діяльності щодо моніторингу та оцінки Проекту 3В.

Громадяни також залучатимуться через заходи в рамках механізму з отримання відгуків та зауважень, який розбудовуватиме спроможність місцевих суб'єктів. Молодіжні лідери Проекту 3В будуть набиратися з місцевого сільськогосподарського коледжу, щоб відіграти роль у досягненні підзвітності та посиленні механізмів моніторингу, подання скарг та реагування на них. Нарешті, широке залучення громадськості до Проекту буде покращено завдяки комунікаційним заходам у рамках підкомпонента 3С, які уточнюють цілі, процедури та можливості, пов'язані з Проектом, та наголошують на ролі Проекту 3В як загальнодержавної інвестиції для підтримки економічного відновлення на сході України. Там, де це буде можливо, в рамках інформаційних кампаній, вимірювання рівня задоволення користувачів та механізмів отримання відгуків та зауважень у поєднанні із традиційними механізмами взаємодії віч-на-віч будуть досліджені можливості інноваційного використання новітніх технологій: наприклад, інтерактивного використання веб-сайтів, програм зчитування долоні, мобільних додатків.

3.7 Комунікація з бенефіціарами

Завдання комунікації та наочного представлення діяльності за Проектом полягають у тому, щоб: (i) допомогти у формуванні очікувань та пом'якшити ризики, пов'язані із політичними аспектами місцевих економічних проблем; (ii) посприяти інформаційно-просвітницькій діяльності та залученню громад до участі в проектній діяльності; та (iii) розповсюдити інформацію про результати та уроки Проекту серед ключових цільових груп для розширення впливу Проекту. Діяльність у сфері комунікацій та наочного представлення діяльності також покликана довести до відома мешканцям регіону у широкому контексті інформацію про фінансовий внесок уряду України на підтримку економічного оздоровлення на сході України для просування більш загальних цілей Проекту 3В щодо інформаційно-просвітницької діяльності, розбудови довіри та підтримки постраждалого від конфлікту населення.

Комунікаційна та публічна інформаційно-просвітницька кампанія з метою інформування громад та зацікавлених сторін на територіях реалізацій Проекту про завдання, процедури, мету та можливості, пов'язані з Проектом, буде проводитися в рамках Компонента 3 (підкомпонент 3С).

Забезпечення багатоканального доступу, такого, що враховує мовні та гендерні питання, до проектної інформації, яка адаптована до різних потреб місцевого населення буде наріжним каменем у всіх заходах з комунікації. Завдання комунікації та наочного представлення діяльності за Проектом полягають у тому, щоб: (i) допомогти у формуванні очікувань та пом'якшити ризики, пов'язані із політичними аспектами місцевих економічних проблем; (ii) посприяти інформаційно-просвітницькій діяльності та залученню громад до участі в проектній діяльності; та (iii) розповсюдити інформацію про результати та уроки проекту серед ключових цільових груп для розширення впливу Проекту. Діяльність у сфері комунікацій та наочного представлення діяльності також покликана довести до відома мешканцям регіону у широкому контексті інформацію про фінансовий внесок уряду України на підтримку економічного оздоровлення на сході України для просування більш загальних цілей Проекту 3В щодо інформаційно-просвітницької діяльності, розбудови довіри та підтримки постраждалого від конфлікту населення. У рамках комунікаційної та інформаційно-просвітницької діяльності використовуватимуться соціальні та традиційні засоби масової інформації та застосовуватимуться знання про місцеві умови та участь співробітників Підрозділу з впровадження проекту Міреінтеграції (ПВП) у Луганській області, молодіжних лідерів Проекту 3В та Луганської обласної державної та місцевої адміністрацій. З огляду на важливість комунікаційної діяльності за Проектом 3В та необхідність швидкого запуску її, початкові комунікаційні заходи (опитування, розробка стратегії та плану комунікаційних дій та розробка матеріалів) розпочнуться до того, як Проект продемонструє свою ефективність, через фінансування, організоване Банком, з Цільового фонду з розбудови миру та відновлення за участю багатьох партнерів.

Брошура Проекту. Загальна інформація про проект, а також інформація про механізм розгляду скарг та канали взаємодії/ відгуків та зауважень буде висвітлена у розроблених брошурах Проекту. Брошури Проекту будуть представлені зацікавленим сторонам на початкових етапах та будуть доступні постійно впродовж впровадження. Для забезпечення багатоканального доступу до інформації про Проект, брошури Проекту будуть доступні у друкованому вигляді у місцевих *Пунктах інформації*, а також в електронному вигляді на веб-сайтах Міреінтеграції, Укравтодор, обласних та місцевих органів влади.

Пункти інформації в офісах на рівні громад¹⁰ надаватимуть місцевим жителям інформацію про залучення зацікавлених сторін та діяльність з розбудови спроможності. Вони там зможуть обмінюватися інформацією про Проект зі сторонами, на яких впливає Проект, та іншими зацікавленими сторонами. Проектні брошури та листівки з різних соціальних та екологічних питань, що пов'язаних з Проектом, будуть доступні у цих пунктах інформації.

Зовнішня комунікація щодо свіжих даних Проекту та ходу його реалізації. Обов'язок зовнішньої комунікації щодо свіжих даних Проекту та ходу його реалізації буде покладений на спеціально призначений персонал з комунікації в рамках Підрозділу з впровадження проекту установ-партнерів. Стратегія інформаційно-просвітницької роботи та комунікації, що передбачає застосування багатьох каналів із використанням як звичайних, так і електронних засобів комунікації забезпечить ефективність, результативність та підключення до активного соціального життя при донесенні інформації до всіх сторін, на яких впливає Проект, та інших зацікавлених сторін.

3.8 Публічне розголошення Плану залучення зацікавлених сторін

¹⁰ Термін «громада» частіше вживається в Україні в значенні «територіальної комуні» («територіальної громади»), під яким мається на увазі населення будь-якого регіону. Конституція України та деякі інші закони, зокрема Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», делегують певні права та обов'язки «громаді». Проте «громада» не має прав юридичної особи.

Публічне розголошення СЕП було здійснено шляхом його публікації на офіційних сайтах органів, які будуть залучені до реалізації Проекту. Через обмеження, які пов'язані з світовою пандемією вірусу COVID-19 та відповідно до обмежень введених Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», МРТОТ та Укравтодором були проведені віртуальні/віддалені публічні консультації та залучення місцевих стейкхолдерів. Електронна версія СЕП українською мовою було надано місцевим стейкхолдерам для ознайомлення (місцеві міські та районні адміністрації, громадські організації, фермери, бізнесмени). Всім стейкхолдерам було надано форму зворотнього зв'язку для надання пропозицій та зауважень стосовно СЕП. Також, всі документи та контакти для надання пропозицій/зауважень/коментарів з боку стейкхолдерів було опубліковано на офіційних сайтах Сватівської, Сєверодонецької та Старобільської міських рад. Впродовж періоду публічного розкриття документів, стейкхолдерами був засвідчений високий рівень інформованості щодо цілей Проекту та було підтверджено важливість їх досягнення для розвитку Луганської області.

Процес консультацій з місцевими стейкхолдерами залишається відкритим впродовж всього циклу реалізації Проекту. Стейкхолдери можуть звернутися до Укравтодору або МРТОТ зі своїми пропозиціями / запитами на отримання інформації впродовж всіх стадій реалізації Проекту. Всі отримані звернення будуть розглянуті впродовж 30 днів відповідно до Закону України «Про звернення громадян».

Наступні публічні консультації будуть здійснені на подальших стадіях реалізації Проекту, впродовж розробки проектної документації та підготовки Планів з управління навколишнім та соціальним середовищем або за вимогою місцевих громад.

4. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА

4.1 Функціональні ролі та обов'язки

План залучення зацікавлених сторін буде періодично переглядатися та оновлюватися у міру необхідності в ході реалізації Проекту для того, щоб забезпечити систематичне представлення у цьому документі найновішої інформації, а також щоб визначені методи залучення зацікавлених сторін залишалися доречними та ефективними з огляду на обставини реалізації Проекту та конкретні етапи його розробки. Будь-які суттєві зміни в діяльності, пов'язаній з Проектом, та його графіку будуть належним чином відображені у Плані залучення зацікавлених сторін.

Реалізація ПЗЗС, включаючи моніторинг результатів та наслідків, буде спільним обов'язком персоналу Мінреінтеграції, Укравтодор та Підрозділу із впровадження проекту, що тісно співпрацюватиме з членами регіональної команди на підконтрольних уряду територіях Луганської області. Підрозділ з впровадження проекту буде моніторити ПЗЗС відповідно до вимог Угоди про позику на реалізацію Проекту 3В та Зasad екологічного та соціального управління, включаючи зміни, що виникатимуть в результаті внесення поправок до структури Проекту або обставин реалізації Проекту. ЛОДА та відповідні органи місцевого самоврядування, включаючи у містах Сєверодонецьку, Старобільську, а також Сватовому, Лисичанську та Троїцькому районі, будуть виступати посередниками Проекту на місцевому рівні та на рівні громад. Будуть укладені меморандуми про взаєморозуміння між установами-партнерами та місцевими органами для уточнення функціональних ролей та обов'язків кожної сторони.

Запропонована організаційна структура – Установи-партнери

Запропоновані ролі та обов'язки для виконання функцій з моніторингу та оцінки

Етап розробки/ конструювання	Будівництво	Етап експлуатації
Підкомпонент 1А: Ремонт доріг цільової дорожньої мережі у Луганській області		
<i>ПВП в УКРАВТОДОР</i>	<i>ПВП в УКРАВТОДОР</i>	<i>ПВП в УКРАВТОДОР</i>
Підкомпонент 1В: Технічна допомога щодо технічного обслуговування «під'їзних доріг»		
<i>ПВП в УКРАВТОДОР</i>	<i>ПВП в УКРАВТОДОР</i>	<i>ПВП в УКРАВТОДОР</i>
Підкомпонент 2А: Осередок з сільськогосподарської логістики та обслуговування (12 млн. дол. США)		
<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ</i>	<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ</i>	<i>Об'єкт та майно, придбані за Проектом, залишатимуться у власності місцевої Старобільської адміністрації. Технічна оцінка включатиме консультації та аналіз оптимальних механізмів управління та експлуатації об'єкта, включаючи можливе партнерство між органом місцевого самоврядування та задіяними фермерами і агробізнесом або кооперативну модель управління.</i>
Підкомпонент 2В: Обласна лабораторія з тестування сільськогосподарської продукції та безпеки харчових продуктів (10 млн. дол. США)		
<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ</i>	<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ</i>	<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ / Міністерство розвитку економіки торгівлі та сільського господарства України/ Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.</i>
Підкомпонент 2С: Розвиток сільськогосподарських кластерів (10 млн. дол. США)		
<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ</i>	<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ / Постачальники послуг за контрактом</i>	<i>ПВП в МІНРЕІНТЕГРАЦІЇ / Постачальник послуг за контрактом</i>

Щодо послідовності заходів з моніторингу:

По-перше, Мінреінтеграції та Укравтодор забезпечать збір інформації для регулярної звітності

про Проект. Це стосуватиметься заходів з досягнення результатів в рамках Компонентів, визначених в Операційному посібнику Проекту, ризиків, пов'язаних із дотриманням документу «Екологічні та соціальні засади» та механізму надання відгуків та зауважень/ механізму розгляду скарг. Механізм надання відгуків та зауважень буде пов'язаний з уже створеним Порталом даних Мінреінтеграції з розбудови миру та відновлення, який включатиме спроможність Мінреінтеграції до включення супутникових та інших геокодованих/ візуальних даних, а стосовно громад – публікувати фотодокази про хід реалізації інвестицій в інфраструктуру. Піврічні звіти про хід впровадження Проекту стануть доступними завдяки Укравтодор (у відношенні до Компонента 1 та Мінреінтеграції (у відношенні до Компонентів 2 та 3) через 45 днів після закінчення кожного звітного періоду та включатимуть нову інформацію щодо показників матриці результатів. У разі необхідності інформація щодо показників матриці результатів буде подана розподіленою за статтю та кількістю молоді, ветеранів та ВПО серед користувачів/ бенефіціарів. Ця інформація буде внесена до системи MIS, створеної Мінреінтеграції. Також будуть проводитися періодичні перевірки відповідності вимогам, викладеним у юридичному договорі, включаючи Засадам екологічного та соціального управління.

По-друге, Мінреінтеграції, за підтримки співробітників Підрозділу з впровадження проекту в Луганському регіональному офісі та молодіжних лідерів Проекту 3В, сприятиме процесам моніторингу за участю громад. Під час підготовки у співпраці з Мінреінтеграції та Укравтодор співробітники Світового банку розпочали низку діалогів з бенефіціарами у низці районів реалізації проекту, щоб визначити різноманітні виклики та можливості, які постають перед сільськогосподарськими громадами Луганської області (див. Додаток 4). Цей постійний процес діалогу допоможе надати інформацію для вимірювання результативності Проекту. Це стосуватиметься регулярного збору даних щодо показників залучення громадян, встановлених за Компонентом 3. По-третє, Проект буде включати оцінювання вихідних даних, всередині Проекту та після його завершення, які проводитиме фірма, найнята Мінреінтеграції. Операційний посібник Проекту буде включати розділ з моніторингу та оцінки, який визначить методологію вимірювання досягнення кожного показника та шаблони для регулярної звітності.

Якщо на інші органи чи треті сторони буде покладений обов'язок управління конкретними ризиками та наслідками і впровадження заходів щодо пом'якшення ризиків, установи-партнери: Мінреінтеграції та Укравтодор, – співпрацюватимуть з такими органами та третіми сторонами щодо запуску та моніторингу таких заходів із пом'якшення ризиків.

4.2 Орієнтовний бюджет для реалізації Плану залучення зацікавлених сторін

У наступній таблиці подано попередню інформацію, почерпнуту з бюджету Проекту про заходи, пов'язані із залученням зацікавлених сторін:

Регіональні державно-приватні інвестиційні форуми у Луганській області	60,000.0
Партнер зі сприяння навчанню та координації (підтримує діяльність із залучення громад)	305,000.0
Молодіжні лідери Проекту 3В (2 цикли по 20 осіб, залучених на неповний робочий день)	285,000.0
Спеціаліст із залучення громад	120,000.0
Оціночні листи, заповнювані користувачами, та соціальний	

аудит	30,000.0
Наради щодо «перевірки громад»	30,000.0
Механізм отримання коментарів та зауважень від бенефіціарів Проекту	20,000.0
Витрати на комунікаційну та інформаційно-просвітницьку кампанію	120,000.0
Спеціаліст з комунікації та інформаційно-просвітницької діяльності	165,000.0
Витрати на комунікаційну кампанію	15,000.0

5. МЕХАНІЗМ РОЗГЛЯДУ СКАРГ

5.1 Визначення механізму розгляду скарг

Прозорість та підзвітність – це основні елементи Проекту. З цією метою Проект буде включати механізм розгляду скарг. Мета механізму розгляду скарг – це посилення підзвітності перед бенефіціарами та забезпечення каналів для зацікавлених сторін Проекту для надання коментарів та зауважень та/ або подання скарг, пов'язаних із заходами, які підтримує Проект. Механізм розгляду скарг – це інструмент, який дозволяє визначити та вирішити проблеми, що впливають на проект. Підвищуючи прозорість та підзвітність, механізм розгляду скарг має на меті зменшити ризик того, що проект справлятиме вплив на громадян/ бенефіціарів ненароком, і є важливим механізмом отримання коментарів та зауважень і навчання, що може допомогти покращити вплив проекту. Механізм фокусується не лише на отриманні та реєстрації скарг, а й на їх вирішенні. Хоча коментарі та зауваження повинні розглядатися на рівні, найближчому до ситуації, що спричинила скаргу, всі скарги повинні бути зареєстровані та розглядатися із дотриманням основних процедур, викладених у цьому розділі.

В контексті цих Рекомендацій щодо діяльності механізм розгляду скарг – це процес отримання, оцінювання та розгляду скарг, пов'язаних з Проектом, від громадян та громад, на які впливає проект, на рівні проекту. Терміни «скарга» та «клопотання» вживаються взаємозамінним чином.

5.2 Сфера дії та застосування механізму розгляду скарг

Сфера дії: Механізм розгляду скарг буде доступний для зацікавлених сторін Проекту та інших зацікавлених сторін для надсилання запитань, коментарів, пропозицій та/ або скарг або надання будь-якої форми зауважень та відгуків щодо всіх заходів, які фінансуються за Проектом.

Користувачі механізму розгляду скарг: бенефіціари проекту, особи, на які впливатиме Проект (тобто ті, на кого Проект, ймовірно, буде безпосередньо чи опосередковано впливати позитивно чи негативно), а також громадськість у широкому значенні зможуть використовувати механізм розгляду скарг для вищезазначених цілей (див. сферу застосування).

Управління механізмом розгляду скарг: механізм розгляду скарг управляється Підрозділами з впровадження проекту Мінреінтеграції та Укравтодор, під безпосередньою відповідальністю виконавчих директорів відповідних підрозділів в рамках Мінреінтеграції та Укравтодор.

Подання скарг: скарги можуть бути висловлені в будь-який час протягом впровадження проекту.

5.3 Процедури та канали для подання скарг

Як зазначалося в попередньому розділі, процедура подання звернень, скарг та рекомендацій громадянами визначена в Законі України «Про звернення громадян» та змінами, внесеними до останнього – аж до поправки про електронні звернення від 2015 року. Відповідно до зазначеного закону та статті 40 Конституції України, Проект 3В пропонує такі канали, за допомогою яких громадяни, бенефіціари та сторони, на яких впливатиме Проект, можуть подавати скарги щодо заходів, які фінансуються за Проектом:

- a. На електронну сриньку: Електронна пошта Проекту: forec@ukravtodor.gov.ua; info@mtot.gov.ua
- b. Через такий веб-сайт: www.mtot.gov.ua ; ukravtodor.gov.ua
- c. Письмово до Укравтодор та Мінреінтеграції: Лист до Підрозділу з впровадження Проекту надсилається на адресу:
Укравтодор: вул. Фізкультури 9, м. Київ, Україна 02000
Мінреінтеграції: площа Лесі Українки 1, м. Київ, Україна 01196
- d. Особисто: за вказаними вище адресами або за адресами органів, котрим останні делегували повноваження
- e. Інше: письмові скарги до співробітників проекту (через наради Проекту)

Проект забезпечить гнучкість доступних каналів для подання скарг, а також забезпечить доступ до контактної інформації для осіб, які подають скарги.

З цією метою, крім журналу подання скарг, наданого Проектом (Додаток А), громадяни також можуть подавати свої звернення відповідно до статті 5 Закону України «Про звернення громадян». В останньому випадку звернення, подані громадянами, повинні містити прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, тему питання, коментар, заявку, претензію, заяву, запит чи вимогу. Письмове звернення має бути підписане та датоване заявником (заявниками). Звернення, надіслане електронною поштою до зазначених вище установ-партнерів, повинно містити адресу електронної пошти або поштову адресу або будь-який інший спосіб зв'язку, щоб відповісти на звернення. Використання електронного підпису не вимагається для звернень по електронній пошті.

5.3.1 Конфіденційність та конфлікт інтересів

У всіх випадках буде забезпечена конфіденційність, зокрема, коли особа, яка подає скаргу, відома. З цієї причини було створено кілька каналів подання скарг та можливість конфлікту інтересів буде усунута.

5.3.2 Отримання та реєстрації скарг

Особа, яка отримує скаргу, заповнить Форму реєстрації скарги (див. Додаток А) та зареєструє скаргу у Реєстрі скарг, що зберігатиметься у менеджера механізму управління скаргами. Потім

скаргу слід негайно подати до системи відстеження для сортування та перенаправлення до відповідного відділу, відповідального за розслідування та розгляд скарги, або до співробітників, якщо скарга пов'язана з конкретним проектним заходом. Координатор проекту несе відповідальність за визначення того, кому направити скаргу, а також того, чи потребує скарга розслідування (чи ні) та строки надання на неї відповіді.

Визначаючи, хто буде фахівцем з розслідування, координатор проекту повинен упевнитися у відсутності конфлікту інтересів, тобто того, що всі особи, які братимуть участь у процесі розслідування, не матимуть жодних матеріальних, особистих чи професійних інтересів, пов'язаних із результатом розгляду скарги, та не матимуть особистих чи професійних зв'язків зі скаржниками чи свідками.

Після запуску процесу розслідування особа, відповідальна за управління даними в рамках механізму розгляду скарг, вносить ці дані до Реєстру скарг.

Кількість та тип пропозицій і питань також слід фіксувати та звітувати про них, щоб їх можна було проаналізувати для покращення комунікації за Проектом.

5.3.3 Розслідування

Згідно із статтею 20 Закону України «Про звернення громадян», звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, – невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів.

Для розгляду скарги особа, відповідальна за розслідування скарги, збиратиме факти, щоб сформулювати чітке розуміння обставин, що стосуються скарги. Розслідування/ подальші заходи можуть включати відвідування об'єктів, вивчення документів та зустрічі з тими, хто може вирішити проблему.

Результати розслідування та запропонована відповідь скаржнику будуть представлені на розгляд координатору проекту, який прийме рішення про хід дій. Після прийняття рішення та інформування скаржника, фахівець з розслідування описує у Формі реєстрації скарг дії, які слід вжити (див. Додаток А), а також деталі розслідування та висновки та подає відповідь виконавчому директору для підписання.

5.3.4 Відповідь скаржнику

Про результати перевірки скаржника буде повідомлено листом або електронною повідомленням у відповідності до способу, в який скаргу було отримано. Відповідь ґрунтуватиметься на матеріалах розслідування та, якщо необхідно, міститиме посилання на національне законодавство.

Кінцевий термін розгляду скарги може бути продовжений на 30 робочих днів координатором проекту, і скаржник повинен бути проінформований про цей факт, що:

- а) необхідні додаткові консультації для надання відповіді на скаргу;
- б) скарга стосується складного обсягу інформації і необхідно вивчити додаткові матеріали для надання відповіді.

5.4 Підвищення рівня обізнаності

Інформація надана у доступному форматі

Інформація про механізм розгляду скарг буде розміщена на веб-сайті www.bellesexport.by та буде включена у комунікативні заходи, спрямовані на зацікавлених сторін.

5.5 Кадрове забезпечення та розбудова спроможності

Завдання та обов'язки співробітників Підрозділу із впровадження проекту щодо механізму розгляду скарг

Координатор проекту розподілить обов'язки між співробітниками Підрозділу із впровадження Проекту. Вони будуть задокументовані в Операційному посібнику Проекту та будуть за потреби оновлюватися.

- Загальне управління механізмом розгляду скарг
- Розробка та забезпечення заходів із підвищення рівня обізнаності
- Приймання скарг
- Реєстрація скарг
- Повідомлення скаржнику про отримання скарги та термін її розгляду
- Сортування/ категоризація скарг
- Ретельне вивчення питань, включаючи причинно-наслідковий зв'язок між проектною діяльністю та шкодою/ збитками/ дошкульним фактом, про які було повідомлено
- Прийняття рішень на основі такої перевірки
- Опрацювання скарг або регулярна комунікація зі скаржниками з метою вирішення питань у приязний спосіб
- Публікація відповідей на скарги, якщо про інше не просять скаржники у зв'язку із конфіденційністю чи іншими застереженнями (див. вище пункт 4.2)
- Організація та реалізація інформаційних матеріалів та інформаційних кампаній
- Звітування та отримання коментарів і зауважень про результати функціонування механізму розгляду скарг.

5.6 Прозорість, моніторинг та звітність

5.6.1 Прозорість

Політика, процедури та регулярна свіжа інформація про механізм розгляду скарг, подані та вирішені скарги будуть доступні на веб-сторінці www.bellesexport.by. Інформація про вищезазначене буде оновлюватися щоквартально.

5.6.2 Регулярний внутрішній моніторинг та звітність

Виконавчий директор щоквартально буде оцінювати функціонування механізму розгляду скарг з метою:

- Надання щомісячного/ квартального зрізу результатів функціонування механізму розгляду скарг, включаючи будь-які пропозиції та запитання, проектній групі та керівництву.
- Аналіз статусу скарг, щоб відстежити, які скарги ще не вирішені, та запропонувати будь-які необхідні заходи із усунення недоліків.

Під час щоквартальних засідань Підрозділу із впровадження проекту, проектна група обговорить та проаналізує ефективність та використання механізму розгляду скарг та збере пропозиції щодо його вдосконалення.

5.6.3 Звітність на піврічній основі та річні звіти про хід виконання Проекту, що подаватимуться до Світового банку

У піврічних звітах про хід виконання Проекту, що подаватимуться до Банку, Мінреінтеграції надаватиме інформацію про таке:

- Стан створення механізму розгляду скарг (процедури, кадрове забезпечення, підвищення обізнаності тощо);
- Кількісні дані про отримані скарги, кількість скарг, які виявилися доречними, та кількість вирішених;
- Якісні дані про тип наданих скарг та відповідей, питання, які залишаються невирішеними;
- Час, витрачений на вирішення скарг;
- Кількість скарг, вирішених на найнижчому рівні, а також переданих на вищі рівні вирішення;
- Будь-які конкретні проблеми, що виникли у зв'язку із процедурами/ укомплектування персоналом чи використанням механізму;
- Чинники, що можуть впливати на використання механізму розгляду скарг/ систему отримання коментарів та зауважень від бенефіціарів;
- Будь-які вжиті заходи щодо виправлення недоліків.

ДОДАТОК А – РЕЄСТРАЦІЯ СКАРГИ/ ЗАПИТУ

РЕЄСТРАЦІЯ СКАРГИ/ ЗАПИТУ (Форма А)				
<i>Інструкція: цю форму повинні заповнювати співробітники, які отримують запити або скарги, її слід зберігати у матеріалах Проекту. Додайте будь-яку супровідну документацію / листи, які є доречними.</i>				
Дата отримання скарги:		Ім'я співробітника, який заповнює форму:		
Скарга отримана (відмітьте ✓): ☐ На загальнодержавному рівні ☐ Обласному ☐ Районному ☐ На рівні села/ селища				
Спосіб подання запиту або скарги (відмітьте ✓): ☐ Особисто ☐ По телефону ☐ Через e-mail ☐ Смс ☐ Веб-сайт ☐ Скринька для скарг/ пропозицій ☐ Нарада громади ☐ Публічна консультація ☐ Інше _____				
Прізвище, ім'я, по батькові особи, яка подає скаргу: (інформація необов'язкова та завжди трактується як конфіденційна)				
Стать: ☐ Чоловік ☐ Жінка				
Адреса або контактна інформація особи, яка подає скаргу: (інформація необов'язкова та конфіденційна)				
Місце, де виникла скарга / проблема [слід вписати]				
Загальнодержавний рівень:	Область:	Район:	Село/ селище:	
Короткий опис скарги або запиту: (Зазначте якомога більше деталей та фактів)				
	Категорія 1	Соціальні запобіжні заходи		
	Категорія 2	Екологічні запобіжні заходи		
	Категорія 3	Скарги стосовно політики, інструкцій та процедур		
	Категорія 4	Скарги стосовно порушення договорів		
	Категорія 5	Скарги стосовно неправильного використання коштів/ недостатньої прозорості чи інших проблем, пов'язаних із управлінням фінансами		
	Категорія 6	Скарги стосовно зловживання владою/ втручанням з боку представників проекту чи органів влади		
	Категорія 7	Скарги стосовно роботи персоналу		
	Категорія 8	Повідомлення про форс-мажорні обставини		
	Категорія 9	Скарга про заходи проекту		
	Категорія 10	Інше		
Кому слід опрацювати скаргу та вжити подальші заходи:				
Прогрес у вирішенні скарги (наприклад, надана відповідь, вирішується, проблему вирішено):				

ДОДАТОК В - ЖУРНАЛИ РЕЄСТРАЦІЇ УЧАСНИКІВ ТА ФОТОГРАФІЇ

ЖУРНАЛИ РЕЄСТРАЦІЇ КОНСУЛЬТАЦІЙ ТА ІНТЕРВ'Ю ІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ СТОРОНАМИ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИЙ РІВЕНЬ		
Установа / Організація	Опитані представники	Дата інтерв'ю
Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України	Заступник Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, співробітники	2019 р.
Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України	Персонал з технічних питань	25.02.2020 р.
Укравтодор	Експерт з екологічних та соціальних засад	20.02.2020 р.
Донори (програми), що працюють над подібними проектами / у Луганській області: Програма розвитку ООН, Агентство США з міжнародного розвитку, Канадське агентство міжнародного розвитку, Європейський інвестиційний банк, Кредитна установа для відбудови (KfW).	Руслан Марков, менеджер з економічного розвитку	19.02.2020 р. 20.02.2020 р.
Офіс Президента, контактні особи, східна України / реінтеграція	Доповідач Голови Офісу Президента, персонал з технічних питань	Тривають

МІСЦЕВИЙ РІВЕНЬ		
Установа / Організація	Опитані представники, особи	Дата, місце проведення консультації, інтерв'ю
Представники ЛОДА	<ul style="list-style-type: none"> Голова та Заступник Голови, ЛОДА Директор, Департамент житлово-комунального господарства Директор, Департамент міжнародної технічної допомоги, інноваційного розвитку та зовнішніх зносин Начальник, Управління промисловості, транспорту та зв'язку Директор, Департамент економічного розвитку Начальник, Головне управління Держпродспоживслужби в Луганській області Радник у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб 	18.02.2020 р. – Сєверодонецьк, конференц-зала ЛОДА

Представники Старобільської міської ради та районної державної адміністрації	<ul style="list-style-type: none"> • Міський голова та заступник міського голови • Представник відділу економічного розвитку • Голова, Управління агропромислового розвитку • Заступник Голови, Управління агропромислового розвитку • Відділ з питань житлово-комунального господарства та комунального майна • Представник Держгеокадастру • Представник відділу територіального розвитку • Представники компанії «DAI», Агентства США з міжнародного розвитку • Представник міської ради • Радник у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб • Представники громади 	19.02.2020 р. Приміщення Старобільської міської ради
Старобільська міська рада, координатор з гендерних питань	Світлана Барадаш	19.02.2020 р. Приміщення Старобільської міської ради, кабінет координатора з гендерних питань
Білокуракинський район (4 учасниці, 5 учасників)	<ul style="list-style-type: none"> • Голова та заступник голови району • Голова відділу сільського господарства • Начальник відділу стратегічного планування • Представники ферми з розведення кроликів (2 особи) • Представник зернової галузі (елеватор) • Представник місцевого кооперативу • Представник організації, що здійснює діяльність в рамках громади 	Білокуракинський район

ФОТОДОКУМЕНТАЦІЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ ІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ СТОРОНАМИ – ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

Луганська обласна державна адміністрація, м. Сєвєродонецьк (19.02.2020 р.)

Старобільська районна державна адміністрація, м. Старобільськ (19.02.2020 р.)

Дискусія у фокус-групі з представниками Білокуракинського району та місцевими фермерами, (19.02.2020 р.)

Візит на об'єкт Проекту – місцевий ринок, інтерв'ю з жінками-продавцями, околиці Старобільського району (20.02.2020 р.)
та

Візит на потенційний об'єкт Проекту, Агрологістичний центр
Старобільськ , Луганська область (20.02.2020 р.)

Дискусія у фокус-групі зі студентами/ молоддю Старобільського коледжу Луганського національного аграрного університету (20.02.2020 р.)

ДОДАТОК С

Інструкція з проведення обговорення із зацікавленими сторонами

Принципи

- Почніть зі зрозумілого вступу
- Переконайтесь, що імена та посади учасників зафіксовані
- Створіть сприятливу обстановку з кількома простими основними правилами, наприклад:
 - Подякуйте учасникам за їхній час та участь
 - Немає правильних чи неправильних відповідей – лише різні думки
 - Ми тут, щоб отримати Вашу пораду, і думка кожного є цінною
 - Ми хотіли би упевнитися, що погляди кожного тут почуті
- Якщо кілька членів команди Світового банку бажають взяти участь у розмові із зацікавленими сторонами, слід поважати головного фасилітатора щодо вибору питань, вступу та базових правил, а також управління часом.
- Контроль бесіди повинен бути ненав'язливим і не надто формальним
- Робіть паузи та інтервали для учасників для роздумів та формулювання відповідей
- Докопуйтеся до суті через запитання: «Чи пояснили би Ви далі?» і «Чи є у Вас приклад?» тощо.
- Використовуйте подальші запитання для особливо доречних точок зору та поглядів серед членів групи, які співпадають, коли це корисно.
- Періодично підсумовуйте почуте, щоб викликати реакцію групи, на кшталт: «Те, що я почув, Ви говорите про...» або «Це цікаво. Отже, Ви говорите про те, що...»
- Прислуховуйтеся для фіксування примітних цитат.
- Спостерігайте за мовою тіла, наприклад кивання головою тощо.
- Включіть заздалегідь визначені питання, але не надмірну кількість. Підтримуйте плинний характер розмови.
- Обов'язково запитайте «Ми щось пропустили?», оскільки дискусія наближається до висновку.
- Пам'ятайте про час
- Призначте помічника модератора / фасилітатора для ведення вичерпних записів

Додаток А: Шаблон запитань та відповідей зацікавлених сторін

Відкриті запитання	Резюме відповідей
З Вашої точки зору, які ключові проблеми у сільськогосподарських районах Луганських області, підконтрольних уряду України?	
На Вашу думку, чи допоможуть інвестиції в Проект 3В у вирішенні цих проблем?	
Який вплив такі інвестиції матимуть на Ваше життя?	
Хто виграє найбільше? напр. типи фермерів, різні демографічні групи?	
Які ключові потреби з розвитку не враховуються, або не вирішуються цими проектами?	
Як би Ви розрізнили місцевий, регіональний та загальнодержавний вплив цих проектів?	

Уточнюючі детальні питання до групи зацікавлених сторін щодо найбільш доцільних інвестицій	
Який найкращий спосіб керувати нововведенням (інвестицією за проектом) після його завершення?	
Які існують ризики та вигоди у контексті задоволення потреб та інтересів ВПО; та ветеранів?	
Чи існують способи розробити ці інвестиції таким чином, щоб краще залучити жінок, ВПО, ветеранів та молодь?	
Як цей проект може вплинути на життя жінок? (що можна покращити або змінити?)	
Чи існують екологічні проблеми, на які слід звернути увагу при таких інвестиціях?	
Чи існують негативні соціальні наслідки чи ризики, які можуть бути пов'язані із запропонованими нововведеннями?	
Чи вплинуть ці інвестиції на життя молоді в цій громаді?	
Чи призведе запропонована інвестиція до незахищеності? Чи Ви переживаєте, що вона погіршить вашу безпеку?	
Який, на Ваш погляд, найкращий спосіб забезпечити найліпший та найбільш відкритий доступ до цього (об'єкта) для користувачів?	
Який найпростіший спосіб інформувати Вас про те, як відбуватиметься хід реалізації цих інвестицій?	
Який найкращий спосіб повідомити про проект в цілому громадськості? (особливо жінкам, ВПО, ветеранам тощо)	
Якби Ви побачили проблему у тому, як реалізовувався проект, або відбувалося будівництво за рахунок нової інвестиції чи як використовувалася нова інвестиція, кому би Ви про це повідомили?	

СПИСОК ОСІБ, З ЯКИМИ ПРОВОДИЛИСЯ ЗУСТРІЧІ

Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України:

Оксана Коляда, Міністр
Олексій Ілляшенко, заступник Міністра
Людмила Дараган, Державний секретар
Костянтин Татаркін, Радник міністра
Артем Саліхов, Радник міністра
Руслан Калінін, Радник міністра
Олена Панамарчук, Директор департаменту європейської інтеграції та стратегії розвитку
Яніна Брегінєць, головний бухгалтер
Сергій Копилов, Завідувач сектору у Луганській області

Луганська обласна державна адміністрація – обласна військово-цивільна адміністрація

пан Сергій Гайдай, Голова
Денис Денищенко, директор департаменту міжнародної технічної допомоги, розвитку інновацій та міжнародних відносин
Сергій Медведчук, директор департаменту економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності та туризму
Олена Поліщук, директор департаменту соціального забезпечення
Сергій Клякін, директор департаменту розвитку сільського господарства
Валентина Колесник, заступник директора департаменту міжнародної технічної допомоги, розвитку інновацій та міжнародних відносин
Марина Хозіна, заступник директора департаменту, директор департаменту промисловості, транспорту та зв'язку

Старобільська райдержадміністрація

Володимир Рудаков, керівник департаменту
Сергій Болдар, заступник керівника департаменту

Старобільські фермери:

Ярослав Пріходько, голова ФГ «Дон»
Віктор Олійник, голова ФГ «Мрія»
Віктор Васил'єв, голова ФГ «Крот»
Андрій Сіроватько, заступник генерального директора ТОВ «НІБУЛОН»

Троїцька облдержадміністрація

Олександр Бабушкін, департамент розвитку агропромисловості
Володимир Гойденко, член правління організацій роботодавців «Спілка роботодавців агропромислового комплексу Троїцького району», Луганська область
Валентин Щербина, виконавчий директор організацій роботодавців «Спілка роботодавців агропромислового комплексу Троїцького району», Луганська область

фермери/МСП Троїцького району:

надія Голубцова, директор АТ «Злагода»
Дмитро Оденчук, директор ПФГ «Агрофірма Привілля»
Олександр Сінковський, заступник директора ТОВ «Агро Кепітал Груп лтд»

Сватівська райдержадміністрація

Олексій Либа, перший заступник голови
Віта Сліпець, Перший заступник голови
Сергій Гургут, керівник департаменту розвитку агропромисловості
Валерій Усов, Начальник відділу містобудування, архітектури та житлово-комунального господарства, головний архітектор району

фермери/МСП Сватівського району:

Любов Полякова, Генеральний директор ТОВ «Слобожанская»
Олександр Сліпець, голова ФГ «Прогрес-10»
Сергій Ковальов, голова ФГ «Пролісок»
Віктор Проскурін, голова ФГ «Батківщина»

Представники бізнесу:

Альберт Зінченко, Колишній віце-президент Луганської торгово-промислової палати та нинішній директор Луганського агентства регіонального розвитку
Сергій Хлібосолов, керівник Старобільської бізнес асоціації

НУО:

Володимир Правенький, Голова громадської організації «Українська асоціація учасників бойових дій та волонтерів Луганської області»
Оксана Очкурова, голова ГО «Спільне співтовариство, Дієва Громада»

Міжнародні партнери:

Майя Гоголадзе, регіональний директор / керівник управління, Діяльність USAID з питань демократичного управління на сході
Володимир Лященко, Координатор програми, Програма економічного оздоровлення та відновлення критичної інфраструктурної складової відновлення та миробудування, Програма розвитку ООН

Офіс Проекту USAID «Економічна підтримка Східної України»:

Брайан Мілаковський, Ведучий фахівець із питань стратегічної економічної підтримки
Олександр Шелуденков, Координатор із питань виробничо-збутових ланцюгів
Руслан Марков, Провідний фахівець із питань розвитку сектору виробництва меду
Володимир Черв'яков, Провідний фахівець із питань залучення інвестицій
Олександр Стеценко, Експерт з питань біопалива та громадської інфраструктури
Рон Хантер, Провідний фахівець із питань інфраструктури

Офіс USAID з питань економічного зростання:

Джейкоб Моррін, Фахівець із питань приватних підприємств
Лариса Піскунова, Фахівець із питань управління проектами
Кейтлін Дензлер, Радник із питань економічної стійкості

Продовольча та сільськогосподарська організація ООН:

Саша Мартинов, Проектний радник

Дніпропетровська сільськогосподарська дорадча служба:

Максим Максимов, Директор

ЄІБ (за допомогою webex)

Генрі Мойккінен

Іштван Хейнцінгер

Віолейн Сільвестро

Жан-Ерік де Загон

Андрій Дубовик

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

Тарас Висоцький, Заступник міністра

Міжнародна фінансова корпорація

Лія Сорока, Проектний менеджер

Київська школа економіки

Олег Нів'євський, Фахівець із питань сільського господарства

Міністерство фінансів України

Катерина Елішієва, Начальник Відділу координації міжнародних заходів та комунікацій

Валентина Лакосник, Головний спеціаліст

Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України:

Олена Панамарчук, Директор департаменту європейської інтеграції та стратегії розвитку

Яніна Брегінєць, головний бухгалтер

Артем Саліхов, Радник міністра

УкрАвтоДор

Анна Юрченко, Директор міжнародного департаменту

Аліна Бутенко, начальник відділу перспективного планування та інвестицій

Управління міжнародного співробітництва та державних закупівель

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів

Ольга Шевченко, в.о.Голови

Ріта Холоденко, начальник департаменту в Луганській області

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
Тарас Висоцький, заступник Міністра

Смт Білокуракине, Луганська область

Костянтин Бондаренко, Голова Білокуракинської районної ради
Сергій Сірик, Голова Білокуракинської селищної об'єднаної територіальної громади
Микола Зверхановський, керівник апарату Білокуракинської РДА
Світлана Христенко, керівник департаменту економічного розвитку
Оксана Верецун, керівник департаменту агропромислового розвитку
Андрій Назаров, директор Солідарненський елеватор - філія ДПЗКУ АТ
Валентина Костюченко, комерційний директор ФГ Вікторія К
Вікторія Сидоренко, заступник директора СТОВ Зоря
Юрій Хоменко, заступник Директора СТОВ Зоря
Василь Мітін, начальник структурного підрозділу зерносховищ ТОВ «Добродія Трейд»

Троїцький район

Валентин Щербина, виконавчий директор організацій роботодавців «Спілка роботодавців агропромислового комплексу Троїцького району»
Дмитро Оденчук, директор агрофірми Привілля
Сергій Криворучкін, голова ФГ Сапфір
Надія Голубцова, керівник ТОВ Злагода
Володимир Боровський, голова ФГ Уразово
Віктор Черніков, директор Троїцького відділення обласного автодору
Володимир Гойденко, директор ТОВ Воєводське
Володимир Яценко, голова ФГ Роднічок
Валерій Папуша, заступник голови райдержадміністрації
Олександр Бабушкін, Завідувач сектору економічного розвитку та ТВК департаменту містобудування, архітектури, економічного розвитку та інфраструктури, райдержадміністрації

Старобільський район

Євген Погорелий, голова Старобільської райдержадміністрації
Віталій Черненко, керівник апарату Старобільської райдержадміністрації
Тетяна Кулачко, керівник департаменту економічного розвитку, інфраструктури та торгівлі, Старобільської райдержадміністрації
Олена Вірютіна, заступник керівника департаменту економічного розвитку, інфраструктури та торгівлі, Старобільської райдержадміністрації
Володимир Рудаков, керівник департаменту розвитку агропромисловості, Старобільської райдержадміністрації
Сергій Болдар, заступник керівника департаменту розвитку агропромисловості, Старобільської райдержадміністрації
Михайло Лабузов, керівник відділу житлово-комунального господарства, Старобільської райдержадміністрації
Ірина Халявкіна, керівник департаменту в Старобільському районі Головного департаменту Державного геокадастру в Луганській області
Яна Літвінова, міський голова

Анатолій Ковальов, заступник міського голови
Світлана Барабаш, секретар Старобільської міської ради
Ольга Квітко, керівник департаменту територіального розвитку виконавчого комітету Старобільської міської ради
Брайан Мілаковський, Ведучий фахівець із питань стратегічної економічної підтримки, Офіс Проекту USAID «Економічна підтримка Східної України»
Руслан Марков, Провідний фахівець із питань розвитку сектору виробництва меду? Офіс Проекту USAID «Економічна підтримка Східної України»
Олександр Шелуденков, Координатор із питань виробничо-збутових ланцюгів? Офіс Проекту USAID «Економічна підтримка Східної України»
Сергій Масліков, Завідувач кафедри агрономії Луганського національного університету імені Шевченка
Віктор Олійник, голова ФГ Мрія
Юлія Закутько, фінансовий директор ТОВ Агродар
Микола Золотопуп, ФГ Золоте
Ольга Алексєєва, ФОП Алексєєва О.М.
Юрій Прийменко, директор ПРАТ Селекція Плем ресурси
Віктор Попов, директор
Олена Попович, приватний підприємець
Геннадій Калашник, голова ФГ Ранкова зірка

Луганська обласна державна адміністрація

Катерина Безгинська, Заступник голови облдержадміністрації
Денис Денищенко, директор департаменту міжнародної технічної допомоги, розвитку інновацій та міжнародних відносин
Валентина Колесник, заступник директора департаменту міжнародної технічної допомоги, розвитку інновацій та міжнародних відносин
Сергій Олейников, директор департаменту комунальної власності, земельних відносин та майнових відносин
Сергій Клякін, директор департаменту розвитку сільського господарства
Марина Хозіна, в.о.керівника департаменту промисловості, транспорту та зв'язку
Ольга Севостьянова, Заступник директора департаменту - начальник управління економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності та підвищення конкурентоспроможності регіону
Ріта Холоденко, начальник департаменту в Луганській області

Краснореченське, Кременський район

В'ячеслав Шевчук, директор ТОВ Ринок Універсальний
Ірина Сафронова, НО «Жінки Луганської області»
Любов Безкоровайка, агропромисловий департамент
Сергій Тихоновський, голова Громадської ради Луганської обласної адміністрації
Ганна Руденко, перший заступник голови Громадської ради Луганської обласної адміністрації
Олексій Захаров, УкрАвтоДор
Юлія Мозго, козина ферма
Ольга Зубар, працює в теплиці
Наталія Решетняк, голова ФГ сімейного типу «Щедра садиба»
Ярослав Чепель, сімейне бджільництво

Світлана Кушнір, ФГ «Полуничний рай»
Віктор Лисенко, приватний підприємець
Віталій Голуб, працює в теплиці
Віктор Решетняк, ФГ «Щедра садиба»
Юрій Кушнір, ФГ «Полуничний рай»
Володимир Решетняк, ФГ «Полуничний рай»
Василь Хіміч, ФГ «Яблуневий рай»
Євген Правянський, мед «Царська птица»
Олексій Козачок, мед «Царська птица»
Аркадій Мартиненко, вирощує овочі (приватний підприємець)
Юрій Черниш, землевласник
Олексій Токар, бджільництво